

Збірник наукових матеріалів
XI Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«НАУКА — ДВИГУН ПРОГРЕСУ»

22 вересня 2017 року

Частина 2

м. Вінниця

Наука — двигун прогресу XI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. – м. Вінниця, 22 вересня 2017 року. – Ч.2, с. 84.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції Наука – двигун прогресу, 22 вересня 2017 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
2018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

<i>Корж О.О.</i> , МЕТОДИКА НАВЧАННЯ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ КІН. ХІХ – ПОЧ. ХХ СТ.....	4
<i>Кривобок П.В.</i> , ВПЛИВ ГЕОГРАФІЧНОГО РОЗТАШУВАННЯ РЕГІОНІВ НА ЇХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК.....	8
<i>Курак С.П.</i> , МИСТЕЦТВО ЕКСЛІБРИСУ ТА ЙОГО РОЛЬ У ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ХУДОЖНИКІВ-ПЕДАГОГІВ.....	11
<i>Мазепа Н. В.</i> , ПРАВОВА ПРИРОДА РЕГУЛЯТИВНОГО ЮРИДИЧНОГО ФАКТУ.....	17
<i>Мартишин Л.І., Мартишин І. В.</i> , ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ КОНЕЙ ГУЦУЛЬСЬКОЇ ПОРОДИ В УМОВАХ ГІРСЬКОЇ ЗОНИ ПРИКАРПАТТЯ.....	22
<i>Мельник В. В.</i> , ПОЛІТИЧНІ ТА РЕЛІГІЙНІ ПРИЧИНИ ЧЕСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ НА ВОЛИНЬ.....	24
<i>Москальчук С.С.</i> , РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЛІНГВІСТИЧНО ОБДАРОВАНІХ СТАРШОКЛАСНИКІВ ГІМНАЗІЇ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	29
<i>Музика А.А.</i> , НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ТА ОЦІНКА ЙОГО ЕФЕКТИВНОСТІ.....	32
<i>Озійчук О. Л.</i> , ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЇ ОТРИМАННЯ НА ФІЗИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ НАНОЧАСТИНОК СУЛЬФІДУ КАДМІЮ.....	36
<i>Олексієнко Я.І., Дудник І.О.</i> , ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАНЯТЬ СИЛОВОЇ СПРЯМОВАНОСТІ У СИСТЕМУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....	41
<i>Ракович В. В.</i> , МЕТОДИКА «ВІЛЬНОГО ЖИВОПИСУ НА ПЛЕНЕРІ» ЯК КОМПОНЕНТ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМООЦІНКИ МАЙБУТНІХ ХУДОЖНИКІВ-ПЕДАГОГІВ.....	45
<i>Романків І.М.</i> , ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	50
<i>Саковець П. О., Кот В. В.</i> , ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОМАЦІЙНИХ СИСТЕМ В МЕДИЦИНУ.....	53
<i>Семенів І.П.</i> , ДЕЯКІ ПОКАЗНИКИ ЛІПІДОГРАМИ ЩУРІВ В УМОВАХ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО АБДОМІНАЛЬНОГО СЕПСИСУ.....	55
<i>Таран О. Ю.</i> , ВИВЧЕННЯ СИСТЕМИ ЛЕКСЕМ МОВИ КИЇВСЬКОЇ РУСИ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	57
<i>Томашук І.В.</i> , ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	62
<i>Узунова О.В., Роціна Г.О.</i> , ДО ПИТАННЯ ПРО ІНФОРМАЦІЮ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ ЯК ПРАВОВУ КАТЕГОРІЮ.....	67
<i>Щербань В.С.</i> , РИЗИКОВИЙ ПІДХІД В КОНТЕКСТІ ОЦІНЮВАННЯ ЗАГРОЗ ВЕБ БЕЗПЕКИ.....	72
<i>Юрченко К.О., Городня В.А.</i> , УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ОСНОВІ ПЕРЕВАГ МЕНЕДЖМЕНТУ.....	75
<i>Юрченко К.О., Городня В.А.</i> , ПРЕВЕНТИВНІ ДІЇ ЗАБРУДНЕННЯ ПОВІТРЯ РОБОЧОЇ ЗОНИ.....	79

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ КІН. ХІХ – ПОЧ. ХХ СТ.

*Корж О.О.**Полтава, Україна*

Методика адаптивного навчання в середній школі кін. ХІХ - поч. ХХ ст. відбиралась у співвідношення з основною задачею – створити умови, у яких сили дитини розвивались би повно і гармонічно. Тому при створенні програми враховувалися такі навчальні і виховні цілі, як розвиток інтелекту, волі, самоврядування, ініціативи, фізичної і естетичної вихованості учнів.

К.Ушинський вважав неможливим відокремлення народної школи від навколишнього соціокультурного середовища: «Духовний розвиток, духовне виховання людини зокрема і народу загалом здійснюються не одною школою, але декількома видатними вихователями: природою, життям, наукою та релігією. Але не тяжко впевнитися також, що уроки всіх цих видатних вихователів людини справляють на його душу розвиваючий вплив лише тоді, коли душа ця хоча скільки-небудь до цього підготовлена [7, с. 108].

Для дійсно успішного навчання та виховання дітей, на думку К. Ушинського, необхідно знати теорію виховання, яка допомагає встановити мету, а також найбільш раціональні шляхи, що ведуть до здійснення цієї мети, що були випробувані попередніми поколіннями вихователів. Крім того, К. Ушинський вимагав, щоб при кожному педагогічному учбовому закладі були відкриті практичні школи, в яких майбутні вчителі мали б змогу вчитися мистецтву навчати [1,с. 91–109].

Більшість теоретиків педагогіки ставили питання радикального перегляду змісту навчання у школі, про те, щоб у програмах і навчальних планах віднайшли по можливості більш повне відображення досягнень науки. Але цю задачу вирішити було не просто, оскільки навчальний план

повинен був включати саме основне і істотне з науки, а наукове знання безмежне [6].

Своєрідну позицію у питаннях змісту освіти займав на початку ХХ ст. П. Блонський. У поглядах П. Блонського на проблеми змісту шкільної освіти у цей період можна бачити перевагу соціологічного підходу. Навчальні предмети викликали у нього саму різку критику. Невідповідність даним сучасної науки і розподіл знання на окремі навчальні предмети – це було головним об'єктом його критики.

Блонський, як і багато інших педагогів ХХ ст., гостро критикував практику школи, у якого навчальні предмети опинилися ізольовані один від другого. Замість вивчення явищ і закономірностей природи, оточуючого середовища. У цій школі завчалися тексти підручників, майже без всякого зв'язку з реальною дійсністю. Говорячи про викладення математики у сучасній школі відмічав: «Неясность школьной математики происходит от того, что она изучается как предмет, между тем как она должна изучаться исключительно как метод познания и технический язык» [2].

По Блонському, головним предметом у школі повинні стати явища людського життя, оточуюча реальність. «Если угодно, можно будет этот предмет называть географией, понимая под последней изучение того, как в различных местах на земле живут люди; можно его также называть родиноведением, так как в начальной школе это будет изучение родины, но самое правильное название – человековедение»[2].

Він вказував на те, що об'єктом пізнання дитини є оточуюча дійсність, Блонський при цьому ігнорував ту обставину, що результати спостереження дитини над безкінечно багатовиразним в своїх проявах природнього і суспільного середовища, оточуючої дійсності з її складними і протирічними зв'язками по необхідності повинні усвідомлюватися на різних рівнях обговорення, у тому числі – на рівні навчальних предметів, побудованих у співвідношенні з дидактичними

принципами наочності. Без цього «оточуюча дійсність» і «метод пізнання і праці» для дитини залишаються беззмістовними висловами.

Для успішного здійснення загальної освіти М. О. Корф відносив: близькість школи до місця проживання учнів, сумісне навчання хлопчиків та дівчат, і таку постановку навчання, яка б гарантувала набуття дітьми дійсно корисних і міцних знань, умінь та навиків. Метою загальноосвітньої школи Корф вважав підготовку людини, і при чому людину розвинену у фізичному і духовному відношенні. Вона повинна дати учням всебічні гуманітарні і реальні знання, розвинути здібності до самоосвіти, виховувати в неї такі моральні риси, як патріотизм, працьовитість, чесність, справедливість, дисциплінованість та ін.. Вона повинна сприяти укріпленню фізичних сил і здоров'я учнів і розвивати естетичні почуття[3].

У визначенні дидактичних правил, якими повинен був дотримуватися учитель, і методів, якими слід було використовувати, Корф виходив із переконання, що навчальний процес, забезпечує міцне оволодіння сумою корисних знань, умінь та навиків [5].

Зміст предметних уроків носив практичний характер. Це було прагнення як можна тісніше прив'язати шкільну освіту з життям місцевого населення, забезпечити учнів знаннями, якими вони могли як можна повно використовувати у своєму повсякденному житті та діяльності. Корф надавав дуже велике значення міцному закріпленню знань і виробленню необхідних навиків. Він справедливо стверджував, що без цього учні не можуть успішно рухатися вперед, на шляху освіти, не будуть і достатньо підготовлені до життя [3].

Т. Лубенець створив низку підручників, за якими навчалися цілі покоління дітей у народних школах. В цих підручниках він приділяв особливе значення питанням організації, теорії та методики початкового навчання [4].

Т. Лубенець, враховуючи психологічні особливості учнів, а саме,

взаємозв'язок психічних процесів – інтересу, уваги, пам'яті і мови, виступав за розвиток загальноосвітньої школи, через те, що саме життя і природа людини вимагають широкої загальної освіти [6].

Особлива заслуга Т. Лубенця полягає в тому, що він створив ряд підручників для початкової народної школи, в яких враховував питання з теорії педагогіки, а саме, дидактики, і педагогічної практик. Основні принципи, яких дотримувався вчений, були – принцип народності освіти і виховання, навчання рідною мовою, вивчення історії народу, знання природних багатств батьківщини і свого краю, зв'язок навчання з життям, підготовка дітей до трудової діяльності та ін [4].

Робилися спроби втілити в життя такі важливі педагогічні принципи, як зв'язок навчання з життям, сумісність навчання, початок трудової діяльності, самоврядування, взаємодії школи і сім'ї та ін.. Результати експериментальної роботи у галузі удосконалення змісту та методики викладання, системи перевірки і оцінки знань, організація занять в урочний і позаурочний час і в інших напрямках навчально-виховної діяльності представляють не тільки історичний, але і практичний інтерес.

Література:

1. Арсеньев А. Педагогическая практика в дореволюционных учительских семинариях России / А. Арсеньев // Советская педагогика. – 1938. – № 9. – С. 91-109
2. Блонский П. П. Избр. Пед. [Електронний рес у рс]. - Режим доступу: http://elib.gnpbu.ru/text/blonsky_izbrannye-proizvedeniya_1961/fs,1/
3. Корф Н. А. Наши педагогические вопросы [Електронний рес у рс]. - Режим доступу: http://elib.gnpbu.ru/text/korf_nashi-pedagogicheskie-voprosy_1882/fs,1/
4. Лубенец Т. Об игрушках / Тимофей Лубенец. – К. : Изд. киевск. общ. народн. дет. садов, 1909. – 16 с

5. Очерки истории школы и педагогической мысли народов СССР второй половины XIX в. / Отв. ред. А. И. Пискунов. – М., 1976. – 566 с.

6. Теория образования в педагогике [Электронный ресурс]. - Режим доступа:

https://books.google.com.ua/books/about/%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F_%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%8F_%D0%B2.html?id=VLc2AAAAIAAJ&redir_esc=y

7. Усатенко Т. П. Українська національна школа : минуле і майбутнє / Т. П. Усатенко. – К. : Наукова думка, 2003. – 285 с. – С. 108

УДК 332.1

Економічні науки

ВПЛИВ ГЕОГРАФІЧНОГО РОЗТАШУВАННЯ РЕГІОНІВ НА ЇХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК

Кривобок П.В.,

аспірант кафедри економіки і права

Навчально-науковий інститут економіки і управління

Національний університет харчових технологій

м.Київ, Україна

Нинішній рівень соціально-економічного розвитку України є досить низьким. Це неозброєним оком простежується в демографічних процесах: низькі темпи народжуваності, високі темпи смертності і також негативне значення показника механічної міграції. Окрім цього, є помітним нерівномірне розташування населення на території нашої держави. Відповідно до цього, розвиток регіонів сильно відрізняється один від одного.

В своїй статті [1] автор описує власну модель соціального підприємництва – соціально-орієнтоване підприємництво, запровадження якої, на думку автора, здатне знівелювати рівень розвитку регіонів та зупинити занепад територій віддалених від великих промислових, економічних та

туристичних міст. З метою більш повного представлення моделі соціально-орієнтованого підприємництва є необхідним аналіз розвитку населених пунктів в залежності від їхньої відстані до обласного центру, великого промислового, економічного чи туристичного центру, тобто місця, до якого спрямовується розвиток регіону.

Для прикладу візьмемо Київську область та оцінимо наскільки відрізняється розвиток районів та міст залежно від відстані до обласного центру – столиці України міста Києва.

Основними причинами нерівномірності розвитку в області є:

- відсутність робочих місць в віддалених районах і містах;
- психологічний фактор населення щодо того, що працювати в столиці престижніше, ніж в регіоні;
- втрата зацікавленості населення працювати в сільському господарстві, що є основним видом діяльності в віддалених частинах регіону тощо.

Це перелік причин можна продовжувати довго і всі фактори є взаємопов'язаними і посилюють один одного.

Як результат, місто Київ та пристолічні міста збільшуються в той час, як віддалені частини області занепадають.

Для підтвердження цієї думки, було проаналізовано соціально-економічний стан районів і міст обласного значення за кільканадцятьма показниками (за даними Державної служби статистики України [2]).

Очевидно, що кращі значення показникам мають пристолічні міста та райони. Окрім цього, для більш повного уявлення соціально-економічного стану Київщини було здійснено консолідовану оцінку за темпами росту таких показників в 2013-2015 рр.: чисельність наявного населення, народжуваність, кількість бібліотек, кількість будинків культури, чисельність школярів, чисельність вихованців дитячих садків, чисельність студентів, кількість підприємств, чисельність зайнятого населення, кількість торгових закладів, кількість аптек, обсяг прямих іноземних інвестицій, кількість громадських

організацій, площа введених житлових будівель. За кожним показником всі досліджувані міста та райони оцінювалися за трибальною шкалою залежно від темпів росту показника. Отримані бали за показниками підсумовувалися.

Отримані результати продемонстрували очікуваний прогноз: більш висока сума оцінки в містах/районах, які найближче розташовані до столиці, міста Києва. Найбільшу оцінку має Києво-Святошинський район, який, по суті, входить в склад самого Києва. На другому місці з сумою в 30 балів розташувалося м.Ірпінь, яке на даний час являється одним з міст України з найвищими темпами розвитку. Заслугою третього місця Обухівського району з сумою в 29 балів може бути зручне географічне розташування по відношенню до столиці, що окрім цього сприяло розміщенню тут найпрестижніших дачних маєтків. Місто Буча, яке має також 29 балів, розвивається разом із м.Ірпінь і вважається один з лідерів міст України по привабливості життя. Тобто його оцінка, можливо, є трохи заниженою.

Як і прогнозувалося, найменша сума балів в районах та містах, що розташовані далі в м.Київ. Зокрема, Сквирський район, районний центр якого м.Сквира знаходиться на відстані 121 км від столиці, отримав в сумі лише 17 балів. Дещо неочікуваним є результат, який отримав Броварський район – 19 балів. Попри те, що він знаходиться на кордоні з Києвом. Одним з пояснень такого результату може бути те, що Броварський район сильно розтягнутий в північно-східному напрямку від Києва і значна його частина межує з Чернігівською областю, яке, між іншим, являється однією з найдепресивніших в Україні.

Отже, можна зробити висновок, що чим далі від великого промислового чи туристичного центру, тим темпи соціально-економічного розвитку регіону стають меншими.

Очевидно, що змінити цю ситуацію може стимулювання розвитку сільських територій та малих міст, економічна ефективність та престижність життя в яких зменшується. На нашу думку, модель соціально-орієнтованого

підприємництва, згадувана в статті, може стати тим дієвим інструментом, за допомогою якого можна вирішити дану проблему.

Література:

1. Кривобок П.В. Соціально-орієнтоване підприємство як модель соціально-економічного розвитку сіл України/П.В.Кривобок//Агросвіт. – Вип.14. – 2015.- с.51-56.
 2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
-

УДК 378:76

Педагогічні науки

МИСТЕЦТВО ЕКСЛІБРИСУ ТА ЙОГО РОЛЬ У ПРОЦЕСІ
СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ХУДОЖНИКІВ-ПЕДАГОГІВ

Курак С.П.,

*доцент кафедри образотворчого мистецтва і дизайну
Херсонського державного університету*

У наш час формування масової свідомості вступає в протиріччя з головною метою вищої школи, а саме – створення умов для саморозвитку людини як суб'єкта діяльності, як особистості та індивідуальності. Особливого значення процес формування особистості у ВНЗ набуває тоді, коли студент починає ідентифікувати себе як професіонала, адже «відповідність характеристик особистості професії викликає емоційний комфорт і забезпечує вивільнення творчих ресурсів працівника, що позитивно впливає на якісні та кількісні показники праці. При розбіжності особистісних параметрів з професійними суб'єкт праці буде схильний до репродуктивних, автоматичним, безініціативним рішень і дій» [5].

Ми увійшли в інформаційний вік надшвидкостей, зміни парадигм і технологій, що вимагає оптимального рівня зчитування, обробки та трансляції, кодування і збереження інформації як у вербальних, так і в візуальних образах. У цьому сенсі виникнення нових способів передачі та збереження інформації,

систем і мов – обов'язкова умова вирішення нагальних завдань. Це закономірне продовження еволюції знака, як універсального способу збереження знання. Таким універсальним знаком, смисловим кодом ідентифікації господаря книги, що виражає його основні ціннісні максими є екслібрис.

Мета нашої доповіді полягає у розгляді екслібриса як виду образотворчого мистецтва, визначенні його компонентів і ролі в процесі професійної підготовки майбутніх художників-педагогів.

У сучасній художній педагогіці аспектам проблеми виховання особистості майбутнього фахівця засобами різних видів образотворчого мистецтва присвячені праці Н. Ростовцева, В. Кузіна, Є. Шорохова, В. Лебедко, С. Ігнат'єва, Б. Неменского та інших.

Проблема знака та його значення становить особливий інтерес для фахівців, що займаються теорією і практикою образотворчої діяльності. Багато дослідників екслібриса серед художників і педагогів (В. Фаворський, А. Сидоров, П. Павлинов, Ю. Герчук та інші) сходяться в тому, що графіка увібрала ті види художньої творчості, які мають відмінні від живопису властивості.

Вчені С. Івенський, Е. Мінаєв, А. Бейлінсон, В. Худолей, В. Федоров та ін. в своїх працях зазначають, що екслібрис придбав нову соціальну функцію – функцію метафоричного портрета людини.

Екслібрис надає широкі можливості для вивчення історії книги і книжкової графіки, оскільки першими його збирачами були люди, які мали великі книжкові зібрання та стали його першими дослідниками. Серед них У. Іваск, А. фон Мекк, Р. Фрейман, В. Верещагін, П. Еттінгер, В. Адарюков та інші – ці імена відомі сьогодні кожному колекціонеру екслібриса.

Розмірковуючи про місце екслібриса серед графічних мистецтв, Б. Віппер пише: «Зрозуміло, *ex libris* – маленька периферійна область графіки і все-таки вона викликає інтерес, так як розкриває специфічні особливості графічного стилю. ... був момент, коли книжковий знак погрожував задушити всі інші види графіки. На щастя, цей екслібрисний чад тривав не дуже довго, і область

книжкового знака знову зайняла належне їй не дуже велике, але все ж істотне місце серед інших видів графічного мистецтва» [2, с. 72].

Розглянемо докладніше визначення Екслібрис. Так, Велика енциклопедія пропонує наступне формулювання: «Книжкові знаки – листи різної величини, на яких за допомогою гравюри на дереві, міді або за допомогою хромолітографії зображено монограму, напис або герб того, кому належить книга» [3, с. 11].

Деякий час по тому з'являється така дефініція: «Екслібрис – Художнє оформлений друкований, клішований або гравірування ярлик з прізвищем, монограмою або гербом власника книги. Як одна з малих форм прикладної графіки, в композицію якої можуть входити емблеми, алегорії, символи й вислови різного роду [1, с. 313].

Книжковий знак (екслібрис) – ярлик, що наклеюється на внутрішній стороні книжкової палітурки або обкладинки, який вказує власника книги (бібліотеку або приватна особа). Художньо оформлений книжковий знак гравірують зазвичай на міді або дереві [7, с. 21].

Екслібрис – 1. Відмітка, зазвичай на зворотному боці кришки палітурки або обкладинки книги, що позначає її власника. 2. Маленька гравюра з ім'ям власника книги і іноді його девізу; служить предметом колекціонування [4, с. 351].

Екслібріс (лат. *Ex libris* – «з книг») – власницькій знак книголюба, що засвідчує приналежність книги і виконання в одній із технік графіки, містить ім'я та прізвище власника бібліотеки або його стилізовані ініціали чи назву інституції. Типовим екслібрисом є невелика за розміром картка паперу, приклеєна до внутрішнього боку оправи. У простішій формі він може мати вигляд печатки [8, с. 252].

Як бачимо – загалом цей термін трактується дещо неоднозначно.

У наші дні, коли тенденція відходу екслібриса від книги стала очевидною, він як і раніше притягує колекціонерів, але тепер уже в новій якості. Ця графічна мініатюра на відміну від марок і монет, як правило, містить більший

обсяг художньої та загальнолюдської інформації. Образи, укладені в ньому, мають універсальну естетичну цінність.

Період вузівського становлення особистості є базовим для формування майбутнього педагога-художника, адже процеси пізнання і самопізнання, оцінки та самооцінки, праці та самотворення при вивченні і створенні художніх робіт відбуваються майже синхронно. Зазначмо, що творчість людини як специфічний спосіб людської діяльності, в якій реалізується її активність, слугує самовдосконаленню. Результат творчості гармонізує стосунки людей з суспільством і природою та, як продукт діяльності, є не лише предметом культури, а й спонукає процес розвитку та формування людей [9, с. 62].

Можна написати хорошу картину, зробити відмінне оформлення книги, але осмислити та потім описати хід творчого процесу від задуму до його втілення – завдання більш важке. А розтлумачити хід роботи своїм учням тут таланту і психологічних знань не вистачає навіть визнаним майстрам, не кажучи вже про молодих фахівців.

Специфіка ж екслібриса безпосередньо стосується індивідуальності конкретної особистості і, перш за все, сфери її духовних цінностей. Тому оволодіння майстерністю книжкового знака для майбутніх художників-педагогів є обов'язковою умовою їх професійного становлення.

Проблема вивчення екслібриса в ВНЗ може отримати своє позитивне вирішення тільки тоді, коли сам екслібрис придбає належний йому статус виду мистецтва (графіка малих форм). Нажаль на сьогодні екслібриси вже не прикрашають форзаци сучасних книг, але зберігаються в альбомах або на виставкових планшетах, які присвячені бібліофілам та долучають глядача до світу мистецтв і дають можливість вчитися у майстрів художньої мініатюри.

На думку деяких мистецтвознавців, сьогодні час осмислення культурного ландшафту минулого. І якщо це так, і творчі пошуки молодих авторів в області форми призводять виключно до її руйнування, може бути екслібрис, поки невідкритий і неусвідомлений, стане початком свідомого входження до світу мистецтва майбутніх художників-педагогів.

Підводячи підсумки слід зауважити, що знайомство з екслібрисом в період навчання у ВНЗ не гарантує, що в подальшому вийшовши з його стін художник-педагог залишиться вірним екслібрису довгі роки. Головне полягає в іншому, а саме: майбутній фахівець збагатить свій кругозір і досвід спілкування з рідкісним культурно-мистецьким феноменом; набуті при вивченні екслібриса вміння і навички стануть міцним фундаментом подальшого професійного розвитку. Це здатність до аналізу, синтезу і малюнку за уявою тощо.

Отже, дефініцію «Екслібрис», на наш погляд, буде доречним визначити, як сполучну ланку між мистецтвом графіки і літературою, це – лаконічний знак, що відбиває приналежність друкованого видання певній людині і транслює її цінності читачеві засобами графіки. Основною особливістю екслібриса є лаконічний знаковий посил читачеві – він несе смислове навантаження і чинить певний психологічний вплив.

Слід підкреслити, що буде некоректним говорити про існування будь-якої школи екслібрису, оскільки школа передбачає наявність трьох складових:

- педагогічна традиція;
- творчий досвід художників-педагогів;
- апробована методика викладання цього мистецтва.

В результаті аналізу сутнісних характеристик екслібрису, ми виокремили в його структурі три основні компоненти, а саме:

1. Ідейно-смісловий – смислове навантаження знака, що включає в себе ідеали, цінності, принципи, як складові цілісного світогляду господаря екслібриса;

2. Ідентифікаційний – відображає індивідуальність, як майстра, так і власника знака. Ексклюзивність та іміджева нетиповість поряд з відомістю є основною ознакою даного компонента.

3. Виконавський – відображає рівень майстерності графіка виконуючого екслібрис і наявність художньої цінності самої роботи.

У подальших наших наукових розвідках, ми плануємо приділити увагу таким проблемам:

- психологічний механізм продукування художнього образу і кодування його в знаковій формі;
- психологічний аспект впливу книжкової графіки на читача.

Література:

1. Батлер У. Искусство книжного знака / У.Батлер // Альманах библиофила. Выпуск 15.– М.: Книга. 1983. С.312 - 314.
 2. Бубнова, Л. С. Май Митурич / Л. С. Бубнова. – М. : Советский художник, 1980. – 128 с.
 3. Вольгушев А. Е. Экслибрис как учебный предмет в графической подготовке художника-педагога : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (изобразительное искусство)» / А.Е. Вольгушев. – Москва, 2003.
 4. Нестеренко П. В. Графічні техніки в екслібрисах ХХ ст. / П. В. Нестеренко // Мистецтвознавство України. Зб. наук. пр. – К.: СПД Кравчук В. К. – 2003. – Вип. 3. – С. 348-355.
 5. Ракович В.В. Модель профессиональной самооценки будущих преподавателей изобразительного искусства // Личность, семья и общество: вопросы педагогики и психологии: сб. ст. по матер. XXXIII междунар. науч.-практ. конф. № 10(34). – Новосибирск: СибАК, 2013.
 6. Сафонова Т. В. Жанрові відображення реальності в українському екслібрисі / Т. В. Сафонова // Вісник ХДАДМ. – 2012. – № 10. – С. 70-75.
 7. Співак В. М. Мистецтва екслібрису / В. М. Співак. – Черкаси: Клуб екслібриса, 2010. – 30 с.
 8. Сучасний словник іншомовних слів: близько 20 тис. слів і словосполучень / уклад: О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. – Київ, 2006. – С. 254
 9. Шевнюк О. Л. Культурологія: Навч. посіб. – 2-ге вид., стер. / О. Л. Шевнюк. – К.: Знання-Прес, 2005. – 353 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
-

ПРАВОВА ПРИРОДА РЕГУЛЯТИВНОГО ЮРИДИЧНОГО ФАКТУ

*Мазена Н. В.,**аспірант кафедри цивільного права**Навчально-наукового Юридичного інституту**ДВНЗ «Прикарпатський національний університет**імені Василя Стефаника»**м. Івано-Франківськ, Україна*

В процесі правового регулювання суспільних відносин важливе місце посідають юридичні факти як важливий рушійний елемент таких правовідносин. За виконуваними функціями правовідносини можна розподілити на регулятивні та охоронні.

Для розуміння суті регулятивних юридичних фактів важливим є з'ясування специфіки саме регулятивних правовідносин як таких, які функціонують завдяки наявності в їхній основі регулятивного юридичного факту. Дані правовідносини спрямовані на закріплення та регламентацію соціальних зв'язків у їх нормальному, бажаному для суспільства стані, на задоволення прав і законних інтересів суб'єктів цивільного права. Вони виникають на основі угод та інших правомірних юридичних фактів і опосередковують задоволення інтересів учасників цивільних правовідносин у нормальних умовах цивільного обороту. Будучи безпосередньо пов'язаними з нормами права через юридичні факти, вони являють важливу складову механізму правового регулювання. При цьому механізм правового регулювання як такий варто розглядати з позицій, запропонованих С. О. Сарновською. Вчена говорить про нього у двох аспектах: вузькому і широкому. У вузькому розумінні даний механізм - це система юридичних засобів, яка повинна привести суспільні відносини у відповідність із визначеними державою моделями поведінки, а в широкому – сукупність безпосередньо соціальних та юридичних засобів об'єктивації і реалізації норм природного права, що

покликані забезпечити стабільність суспільних відносин шляхом найбільш оптимального поєднання суспільних та індивідуальних інтересів членів соціуму з метою створення умов для прогресивного розвитку кожної особистості, а також реалізації її прав і свобод [1, с. 46]. А. В. Коструба наголошує, що у такому ключі механізм правового регулювання у вузькому розумінні зводиться до суто певної сукупності елементів, які мають об'єктивний характер і з урахуванням загальних вимог до суб'єктів цивільного обороту (беручи до уваги основні суб'єктивні особливості суб'єктів, на яких поширюється дія певної норми), які в сукупності забезпечують досягнення мети правового регулювання – належну дію відповідних правових моделей і спричинення відповідних наслідків. Такими елементами є норма права, правовідносини, юридичні факти та акти правореалізації [2, с. 143-144]. У широкому значенні, зазначає автор, механізм правового регулювання включає в себе вузьке розуміння такого механізму, а також супроводжувальні елементи, що виходять за межі суто об'єктивістського інструментального бачення, а саме правосвідомість як об'єкт впливу правового регулювання, правові цінності, правові ідеали та правові стимули як способи досягнення факультативної мети правового регулювання – виховання або стимулювання [2, с. 143-144].

В основу функціонування механізму правового регулювання покладено юридичні факти. Саме вони, будучи самостійним елементом механізму правового регулювання, приводять останній у дію [2, с. 147]. З цього випливає, що юридичні факти займають важливе місце в структурі регулятивних правовідносин, адже вони спрямовані на регулювання таких правовідносин – виникнення, зміну чи припинення регулятивних правовідносин. Так, розвиток правовідносин, їх дієвість та результативність залежать саме від відповідних юридичних фактів (як динамічної складової правовідносин).

Юридичні факти як такі, в тому числі і регулятивні юридичні факти, наділені низкою ознак, які визначають їхню природу. В. В. Гордєєв говорить про юридичні факти як різновид соціальних фактів [3, с. 733] та виділяє їхні наступні ознаки:

- 1) подія чи діяння перетворюється в юридичний факт тільки тоді, коли воно описано в законі (чи підзаконному акті);
- 2) конкретність та індивідуальність;
- 3) соціальна змістовність;
- 4) об'єктивований вираз;
- 5) зв'язок із правом;
- 6) причинний зв'язок із правовими наслідками [3, с. 734-735].

А. В. Коструба серед таких ознак називає: конкретність, індивідуальність, темпоральність, об'єктивованість, нормативність, інформативність, наслідковість, формальну визначеність та стимулювання [4, с. 169-170].

Е. М. Грамацький, говорячи про юридичні факти, зазначає, що:

- 1) юридичні факти виступають як проміжна ланка між правовою нормою і цивільними правовідносинами;
- 2) юридичним фактом може бути лише та обставина, з якою норми цивільного законодавства пов'язують настання правових наслідків [5, с. 494].

Юридичний факт завжди є юридично значущою обставиною, без його наявності неможливим є існування правовідносин як таких, адже їхнє виникнення, зміна чи припинення є неможливими без належних на те правових підстав, закріплених у нормах права (зокрема, в їхніх гіпотезах). Юридичні факти є нічим іншим як поєднанням фактичної та юридичної сторони певної обставини. При цьому фактичною стороною є явище або процес об'єктивної дійсності, які можуть мати місце в реальних суспільних відносинах, а юридичною – модель, закріплена в нормі права [6, с. 36].

Юридичні факти забезпечують перехід від загальної моделі прав і обов'язків до конкретної. У цьому – основне завдання, головна функція юридичних фактів у механізмі правового регулювання. Забезпечуючи надійне виникнення, зміну, припинення правових відносин, юридичні факти сприяють тим самим стабільному і надійному функціонуванню всієї системи правового регулювання [7, с. 281-282].

Дані положення є актуальними і для розуміння регулятивних юридичних фактів як різновиду юридичних фактів, наділених своєю специфікою в механізмі правового регулювання. Регулятивні юридичні факти являють собою особливу складову механізму правового регулювання цивільних правовідносин, а також конструкцію, тісно пов'язану із такими правовідносинами, вони є важливим елементом цих правовідносин, завдяки якому відбувається виникнення, зміна та припинення цивільних правовідносин. Так, регулятивні юридичні факти являються тією рушійною силою, завдяки якій забезпечується динаміка правовідносин, і це є визначальною ознакою для даного виду юридичних фактів, адже саме розкриття регулятивних юридичних фактів як динамічної складової правовідносин дозволяє побачити усю специфіку суспільних відносин на сучасному етапі, а також показати нові можливості їхнього правового регулювання, що, відповідно, повинно відобразитись в особливостях правового регулювання через об'єктивізацію даних регулятивних фактів в нормах цивільного законодавства. Саме регулятивні юридичні факти, будучи закріпленими в гіпотезах правових норм, є зв'язуючим елементом між нормою права та правовідносинами. Саме тому належне закріплення юридичних фактів загалом та регулятивних юридичних фактів зокрема у гіпотезах юридичних норм є одним із завдань правотворчих органів у процесі розробки нормативно-правових актів. Повне, точне і достовірне встановлення юридичних фактів – необхідна передумова застосування правових норм [3, с. 733].

Отже, регулятивні юридичні факти, будучи важливим елементом в механізмі правового регулювання та елементом, що поєднує між собою норми права та регулятивні правовідносини, наділені низкою ознак. Ці ознаки впливають із приналежності даних юридичних фактів до загального поняття юридичних фактів, а також в силу їхньої специфіки, яка проявляється в приналежності регулятивних юридичних фактів до механізму правового регулювання. Регулятивні юридичні факти безпосередньо впливають на даний механізм, оскільки являються його динамічною складовою, рушійною силою,

яка спричиняє виникнення, зміну чи припинення таких правовідносин завдяки правовій визначеності в гіпотезах норм законодавства. Саме звідси і впливає специфіка правової природи регулятивних юридичних фактів як таких, що відповідно до потреб суспільства повинні бути закріплені належним чином в законодавстві задля належного забезпечення змісту суспільних відносин в механізмі правового регулювання.

Література:

1. Сарновська С. О. Механізм правового регулювання та його подвійне тлумачення / С. О. Сарновська // Бюл. Мін-ва юстиції України. – 2004. – № 12 (38). – С. 43–51.
2. Коструба А. В. Правоприпинення як стадія механізму правового регулювання цивільних правовідносин / А. В. Коструба // Вісник Національної академії правових наук України. – 2013. – № 4. – С. 142-148. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/varny_2013_4_18.
3. Гордєєв В. В. Правова природа юридичного факту / В. В. Гордєєв // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 51. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2011. – С.732-737.
4. Коструба А. В. Поняття юридичних фактів та їх ознаки в цивільному праві України / А. В. Коструба // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 1. – С. 168-172. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2011_1_44.
5. Грамацький Е. М. Поняття юридичних фактів / Е. М. Грамацький // Цивільне право України. Загальна частина: підручник / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика. – 3-тє вид., перероб. і допов. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 976 с.
6. Коструба А. В. Юридичні факти в механізмі правоприпинення цивільних відносин: монографія / А. В. Коструба. – К. : Ін Юре, 2014. – 376 с.

7. Комаров С. А. Общая теория государства и права [Текст] : курс лекций / С. А. Комаров. – 2-е изд., исправ. и допол. – Москва : Манускрипт, 1995. – 312 с.

УДК 636.1.02

.Природничі науки

ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ КОНЕЙ ГУЦУЛЬСЬКОЇ ПОРОДИ В УМОВАХ ГІРСЬКОЇ ЗОНИ ПРИКАРПАТТЯ

Мартишин Л.І.

доктор філософії

Рогатинський державний аграрний коледж

м. Рогатин, Україна

Мартишин І. В.

магістр з економіки підприємства

Рогатинський державний аграрний коледж

м. Рогатин, Україна

Гуцульська порода коней одна з найстаріших порід України. Вперше про гуцульських коней згадується К.Дрогостальським в 1603 р. [1, с.160].

Гуцульські коні, як порода, консолідувались у ХІХ ст. на території Східної Гуцульщини, Східних Карпат під впливом різкого клімату, збідненого корму і примітивних умов життя.

В породі виділено два основні внутріпородні типи: верхово-в'ючний і верхово-запряжний [3, с.2].

В розведенні гуцульських коней біля 90% припадає на робочих коней. Розвиток рекреаційної галузі на Прикарпатті неминучий, тому використання гуцульських коней має велику перспективу.

Останнім часом спостерігається тенденція до збільшення кількості поголів'я у приватному секторі. За результатами досліджень в останні роки в передгір'ї і гірській зоні Івано-Франківської області розведення гуцульських

коней, а також їх використання для туризму та гіпотерапії призводить до створення нових робочих місць, збільшення шансів розвитку малих віддалених населених пунктів.

Для раціонального і ефективного використання гуцульських коней нормальна сила тяги коливається в межах 13-15 % їх живої маси, рух кроком із швидкістю 4-5 км/год, тривалість роботи 7-8 годин (з перервою 2 години в середині робочого часу). За підрахунками фахівців для використання сільськогосподарських та інших робіт, які припадають на живе тягло, потрібно в середньому 2-4 робочі коні на 100 га сільськогосподарських угідь.

Окрім економічного використання коней має й екологічне значення – це мінімальна ерозія ґрунту порівняно з важкою технікою.

Гуцульських коней успішно використовують у верховій їзді. Тому їх використовують для масового кінного спорту, кінного туризму та гіпотерапії.

За спокійливий норов і поведінку, витривалість і невибагливість гуцульський кінь є відмінним «сімейним» і прогулянковим конем [2, с.221...224].

Гуцульська порода на сьогодні є одним з найважливіших чинників розвитку кінного туризму на Прикарпатті. Характерно, що протягом останніх років в гірській зоні Івано-Франківщини створено ряд кінно-спортивних баз. Зокрема це «Легенда Карпат» в Косівському регіоні, оздоровчому комплексі «Буковель», ТзОВ «Варто» м. Снятин. Цьому також сприяє розвиток рекреаційної інфраструктури: сфери обслуговування, будівництво баз відпочинку та спортивно-оздоровчих комплексів, створення туристичних еколого-пізнавальних та кінних маршрутів, розвиток зеленого туризму.

Метою кінного туризму в передгір'ї і гірській зоні Прикарпаття є вихід на вершини де відкривається панорама краєвидів Карпат. Населені пункти служать вихідними початковими пунктами туристичних маршрутів. Заселення гірської місцевості має велике значення для обслуговування туристів (організація привалів, харчування, ночівля), а також заміни коней, їх годівля та водопій.

На сьогодні сільський зелений туризм стає основним джерелом грошових надходжень для жителів передкарпатської і карпатської зони Прикарпаття. Кінний туризм є основною складовою рекреаційної діяльності в Українських Карпатах. Кінному туризму належить одне з провідних місць у відродженні гуцульського коня, тому, ефективне використання коней в туристичній індустрії має поєднуватись з правильним веденням селекційно-племінної роботи із гуцульським кінями.

Література:

1. Гопка Б.М., Хоменко М.П., Павленко П.М. Конярство. – К.: Вища освіта, 2004.- с.289...290.
2. Iwona Tomezyk – Wrona, et.al. Conservation breend of hutsul horses in Rumanow Experimental Station//procudings International symposium on Conservation measures for rare from animal breeds. – Poland, 1995. – с.221...225.
3. Роль гуцульської породи коней при сучасних методах господарювання в Карпатському регіоні України./ Ю. Стефурак, Г. Стефурак, А.Петричко. – Коломия.2000 – 4с.

УДК 94(477.82):314.151.3-054.72(=162.3)

Історичні науки

ПОЛІТИЧНІ ТА РЕЛІГІЙНІ ПРИЧИНИ ЧЕСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ НА ВОЛИНЬ

Мельник В. В.,

студент історичного факультету

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

м. Луцьк, Україна

Україна, здавна будучи багатонаціональною, й сьогодні має складну етнічну структуру. Розвиток історико-етнологічних досліджень є важливим елементом державотворення. Історіографія етнічних процесів на українських землях належить до актуальних та суспільно значущих напрямків дослідження, еволюції історичної та етнологічної науки. Багатонаціональність населення

Волині формувалася впродовж тривалого періоду. Внаслідок цього можна говорити про окремі етапи міграційних рухів до краю поляків, чехів, євреїв, німців, росіян, караїмів [6].

В половині XIX століття на Волині сформувалися сприятливі обставини для міграції багатьох етносів. Скасування кріпосного права 1861 року і як наслідок поява величезної кількості земель були привабливими для людей, які мали змогу придбати цю землю. Міграція дворянства до Волині не була явищем поширеним і чисельним, адже все таки існувала небезпека як для їхньої власності, так і для власного життя дворян [8, с. 75].

З політичних чинників, які сприяли міграції чехів на Волинь, можна виокремити лібералізацію політичного режиму в Російській імперії, появу нових можливостей для легальної діяльності різних громадських організацій, включаючи й ті, які функціонували за кордоном та сприяли переїзду чехів до Росії; посилення впливу слов'янофілів, які виражали амбіції тих торгівельно-промислових і поміщицьких кіл, що підтримували розвиток капіталістичної промисловості й торгівлі, за впровадження в сільське господарство наукових досягнень і за його широку механізацію. Також слід відмітити що, царська влада мала за мету створення в західному регіоні імперії силу, яка могла б протистояти полякам, а також українцям, національні інтереси яких царизм всебічно придушував.

Варто зазначити, що російський імператор з великою зацікавленістю сприяв переселенню чехів на Волинь. Вбачаючи в переселенцях вмілих господарів, які володіли високим рівнем культури землеробства та агротехніки, він жадав прискорення господарського розвитку одного з найвіддаленіших куточків Російської імперії в її європейській частині [2, с. 156]. Одним із найбільших зисків, який розраховував отримати імператор від чеської еміграції на Волинь, було, як вважає багато дослідників, підвищення рівня агротехніки й культури вирощування хмелю. З ряду інших причин масового переселення чехів можна назвати й сприятливі природно-кліматичні умови Волині, які майже не відрізнялися від кліматичних умов Чехії, Польщі, Австрії. Не останню

роль також відіграло і спільне слов'янське коріння чехів з місцевим населенням – українцями. Останній аргумент, – як писав Є. Крижановський, – мав у той час для чехів особливе значення. Саме у слов'янському братерстві чехи вбачали опору австрійському дуалізму [1, с. 132].

Польське повстання 1863 року посприяло загостренню політичної ситуації в державі. Імператорський уряд жорстко відреагував на повстання. Було обмежено володіння землею та політичні права учасників заколоту. А як відомо, на Волині поляків жило чимало, переважна більшість із них були землевласниками.

В той час як царським урядом було проголошено репресії проти поляків, які брали участь у повстанні 1863 року, то населення, яке сповідувало католицизм, теж потрапило під загрозу репресій. Тогочасна російська влада зайнялась пошуком соціальної групи, яка могла бути протиставленою полякам-католикам. Було знайдено чехів. І вже у 1860 роках почалася міграція чехів до Волині. У той час у чехів набув популярності вдалий вислів: «За халупу на Батьківщині – земля на Волині».

24 лютого 1863 р. київський генерал-губернатор О. Дондуков-Корсаков повідомив міністерству внутрішніх справ, що «... поселенці влаштовують свою церкву на основах гуситської, а це призведе у Південно-Західному краї до розколу в римо-католицькому таборі і допоможе в боротьбі російських властей з католицизмом. Симпатії чехів до Росії і православної віри вказували на те, що незабаром вони зіллються з місцевим православним населенням, зміцнивши цим російські позиції в Південно-Західному краї» [7, с. 9]. Оскільки більшість чеських колоністів були католиками, то перед ними постала заборона на купівлю нерухомості для осіб з католицьким віросповіданням, що була введена після придушення польського повстання 1863 р. з метою підірвати вплив поляків на теренах Волинської губернії). Щоб обійти заборону, чеські колоністи заявляли місцевій адміністрації, що «всі чеські переселенці не є католиками, а гуситами, якими вони були і на Батьківщині, але були змушені приховувати своє віросповідання перед австрійським урядом». Переселенці

також стверджували, що їх «віра близькою православ'ю і тут, на Волині, незабаром приведе всіх чехів в число прихожан православної церкви». І хоча із бесід з переселенцями можна було зробити висновок, що про русизм вони мають незначне уявлення, російська влада, задовільнившись цими даними, дозволила купувати землі в регіоні усім чехам, незалежно від їх віросповідання [4, с. 396-401].

Одним з основних завдань іноземної колонізації Волині було протистояння польсько-католицьким впливам у регіоні. Головними методами досягнення цієї мети було поступове, проте якнайшвидше, навернення новоприбулих колоністів у православну віру шляхом створення відповідних законодавчих умов. На сторінках часопису регулярно друкувалися матеріали, пов'язані з виявом бажання чехами-колоністами прийняти православ'я або про їх перехід у православну віру. Особливого розголосу набув факт прийняття православної віри одним з перших чеських священиків – Я. Саскою. З приводу цієї події опубліковано матеріал з докладним описом урочистостей, що відбувались в той день. Також до статті було додано повний текст вітальної проповіді архієпископа Палладія та І. Саски [4, с. 24].

У Волинській губернії і на всій тогочасній Україні чеські переселенці мали неабиякі привілеї. 10 липня 1870 року Олександром II була підписана постанова Кабінету міністрів «О водворении чеховъ на Волыни», яка надала чехам значні пільги при купівлі землі, їх звільнили від сплати податків, від обов'язкової військової служби, надали право на свободу віросповідання і створення чеських волостей. Саме ця постанова і посприяла посиленню міграції чехів до Волинських земель.

Підсумовуючи, зазначаємо, що масове чеське переселення на Волинь тривало протягом другої половини XIX – до початку XX ст. За цей час до регіону емігрувало понад 30 тис. чехів. Внаслідок дискримінаційної політики царату чеська аграрна колонізація на початку XX ст. майже повністю припинилася. Проте необхідно констатувати, що в етнічній структурі Волині сформувалася чеська етнічна група, яка за своєю чисельністю посідала шосте

місце в губернії після українців, євреїв, росіян, поляків та німців і залишила помітний слід в історичному минулому краю.

Література:

1. Крыжановский Е. Чехи на Волыни / Е. Крыжановский. – СПб., 1887. – 160 с.
2. Надольська Н. Чеські господарства Волинської губернії у другій половині ХІХ — на початку ХХ століття / В. Надольська// Житомирщина крізь призму століть: Науковий збірник / Відпов. редак. М. Ю. Костриця. — Житомир: Журфонд, 1997. — 192 с.
3. Первая Всеобщая перепись населения Российской империи, 1897 г. VIII. – Волынская губерния. – СПб., 1904.
4. Присоединение к православной церкви бывшего чешского священника Я. Саски // Волынские епархиальные ведомости. – 1888. – № 10. – С. 396-401.
5. Рафальський О. Національні меншини України у ХХ ст. Історіографічний нарис./ О. Рафальський. — К.: Полюс, 2000. — 446 с.
6. Хоренков А. Волинські чехи. Картина з життя переселенців у 1862 — 1947 рр. / А. Хоренков // Житичі. — 2002. — №5.
7. Шемедюк І. «Волинські епархіальні відомості» як друкований орган Волинської єпархії у Синодальний період / І. Шемедюк // Дзвони Волині. – 2013. – № 9. – С. 9.
8. Шпиталенко Г. Громадське і культурне життя чеських поселенців на Волині у другій половині ХІХ — на початку ХХ ст./ Г. Шпиталенко // Етносоціальні процеси на Правобережній Україні: минуле і сучасне. Науковий збірник. — Київ — Житомир: Поліграфічний центр Житомирського педінституту, 1998. — С. 75-77.

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЛІНГВІСТИЧНО
ОБДАРОВАНИХ СТАРШОКЛАСНИКІВ ГІМНАЗІЇ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Москальчук С.С.

студент Інституту філології

Київського університету ім. Бориса Грінченка

м. Київ, Україна

Актуальність проблеми навчання лінгвістично обдарованих старшокласників зумовлена особливостями сучасного розвитку цивілізації, адже зараз особливо відчутна потреба у висококваліфікованих кадрах, які мають нестандартне мислення, розвинені творчі здібності тощо. Проблема лінгвістичної обдарованості, творчості, інтелекту виходить на перший план у нашому суспільстві, включаючи виявлення, навчання лінгвістично обдарованих учнів, стимулювання творчої праці, соціальний захист обдарованих і талановитих.

Загальновідомо, що в основі розвитку лінгвістично обдарованої особистості – розвиток її здібностей. На відповідному рівні сформованості певних здібностей до певної діяльності виникають і починають розвиватися творчі здібності. Вважаємо, що лінгвістично обдарованим старшокласникам слід пропонувати як стандартні завдання, так і ті, які потребують творчих здібностей. У зв'язку з цим однією із важливих умов забезпечення розвитку творчих здібностей учнів у процесі вивчення української мови є застосування інтерактивних методів і технологій творчого спрямування, адже вони сприяють розвитку уваги, уяви, пам'яті, мислення. Закономірно, що творчі вправи розраховані на пошукову діяльність учнів, творче застосування набутих знань. Учитель української мови в процесі викладання повинен використовувати методи та технології, які допоможуть йому виявити індивідуальні особливості учнів, окреслити перспективи розвитку творчих здібностей учнів, лінгвістично

обдарованих зокрема, а окрім того, зробити навчання цікавим. На уроках української мови ми використовуємо різні форми організації навчальної діяльності нестандартного типу: індивідуальні (есе, твір-роздум, відгук про спектакль, навчальні завдання-рецензування), індивідуально-групові (дослідницький проект, навчальні та наукові презентації, авторські роботи), парні (аналіз навчальних та життєвих ситуацій), групові (навчальні ігри, уроки-змагання, уроки-КВК, уроки-мандрівки), колективні (наукова і дослідницька діяльність, проектні технології, «мозковий штурм», «мікрофон», метод синектики).

Взаємодія учителя з обдарованими учнями повинна враховувати психологічні та педагогічні принципи: формування взаємин на основі творчої (креативної) співпраці; організація навчання на основі особистої зацікавленості учня, його індивідуальних інтересів і здібностей (сприяє формуванню пізнавальної суб'єктивної активності учня на основі його внутрішніх уподобань); превалювання ідей подолання труднощів, досягнення мети в спільній діяльності вчителя та учнів, самостійній роботі учнів (сприяє вихованню інтелектуально і морально сильних особистостей, здатних виявити наполегливість, дисциплінованість); вільний вибір форм, напрямів, методів діяльності (сприяє розвитку творчого мислення й прагнення самостійно вирішувати все складніші завдання); системного, інтуїтивного мислення, вміння «згортати» і деталізувати інформацію (дисциплінує розум учня, формує творче мислення); гуманістичний, суб'єктивний підхід до виховання (передбачає абсолютне визначення гідності особистості, її права на вибір, високу думку, самостійний вчинок); створення нового педагогічного середовища (будується на основі співдружності педагогів, колег, однодумців у творчому вихованні дітей). Впровадження вищезазначених принципів потребує творчого підходу до організації навчання як інтегративного процесу, який сприяє формуванню бачення цілісної картини світу, дає учням змогу самостійно обирати найважливіші знання з різних наук за максимальної орієнтації на власний досвід [1].

Як і багато вчителів-словесників, ми теж переконані, що в процесі вивчення української мови слід розвивати творчу активність лінгвістично обдарованих старшокласників у межах дисципліни: сприяти опануванню лексичним і іншим багатством рідної мови й розвитку мовлення, стимулювати розвиток особистості лінгвістично обдарованих старшокласників та прагнення до творчості, адже ще О. Потебня наголошував, що «мова – не засіб вираження готової думки, а засіб її творення» [2].

Особливо ефективні для самореалізації творчих здібностей лінгвістично обдарованих старшокласників практичні методи та засоби, наприклад, усні та письмові вправи, в процесі вивчення української мови. Однак, використовуючи усні вправи, слід враховувати, що лінгвістично обдарованих старшокласників втомлює однаковий темп роботи, що призводить до байдужості, тому слід застосовувати диференційований підхід до учнів.

Ефективною формою роботи, яку треба використовувати для розвитку творчих здібностей учнів, є проведення навчальних екскурсій у музеї, під час яких учні повинні розв'язувати завдання, у тому числі й лінгвістичного характеру. Мета екскурсій – розвинути здібності, сприяти розвитку мовлення, творчої уяви, адже, як казав Г. Альтшуллер: «Творчості, як і будь-якої діяльності, можна вчитися» [3]. Завдання екскурсії – розвиток творчих здібностей лінгвістично обдарованих старшокласників, адже мовно розвинена людина, оглядаючи об'єкти, може більше та всебічно зрозуміти їх, проаналізувати те, що бачить і обговорити з іншими, подискутувати на тему побаченого, робить висновки.

Ще одна цікава форма роботи – це науково-мовні свята, де лінгвістично обдаровані старшокласники можуть в цікавій формі ознайомитися з діяльністю науковців України, при цьому розвиваючи свої творчі здібності та набуваючи життєвого і мовного досвіду.

Також ефективною навчальною формою для розвитку творчих здібностей лінгвістично обдарованих старшокласників гімназії є навчальні спецкурси й факультативи.

Тож, за нашими дослідженнями, застосування обдарованими старшокласниками на всіх уроках лінгвістичних знань і вмінь сприяє розвитку творчих здібностей, викликає пізнавальний інтерес, адже неможливо стати повноцінною людиною, а в майбутньому конкурентноспроможним фахівцем, не володіючи лінгвістичними знаннями і вміннями. І саме у гімназії повинна формуватися нова генерація освічених українців, адже тут створено всі умови для поглибленого вивчення української та іноземних мов, створено сучасну мультимедійну базу, цікаво побудовано позакласну та класну діяльність.

Література:

1. Бондаревська Є.В. Гуманістична парадигма особистісно-орієнтованої освіти / Є.В.Бондаревська // Педагогіка. –1997. - № 4. - С.11-17.
2. Потебня О. Думка й мова (фрагменти) / Олександр Потебня // Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. М.Зубрицької. — Львів: Літопис, 1996. — С.23 – 39.
3. Козяр О.С. Навчально-дослідницька діяльність як засіб формування творчості учнів [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/49578/ (Дата звернення 05.05.17)

УДК 331.1

Економічні науки

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІ ТА ОЦІНКА ЙОГО ЕФЕКТИВНОСТІ

Музика А.А

студентка факультету

життєдіяльності, природокористування і туризму

Чернігівський національний технологічний університет

Науковий керівник

к.е.н., доцент Холодницька А.В

м. Чернігів, Україна

В умовах ринкової економіки відносини між персоналом підприємства і його керівництвом будуються на новій основі. Мета керівництва – успіх підприємства на ринку і, відповідно, одержання прибутку. Мета персоналу – одержання матеріальної винагороди та задоволення від роботи. Керівництво підприємства намагається одержати максимум прибутку при мінімальних витратах. Персонал підприємства намагається одержати більшу матеріальну винагороду при меншому обсязі виконуваних робіт. У знаходженні компромісу між очікуваннями персоналу підприємства і запитами і полягає суть стимулювання персоналу.

Основним елементом, за допомогою якого здійснюється процес стимулювання, є стимул. У економічній літературі під стимулом розуміють зовнішні спонукання, які мають цільову спрямованість. Чим сильніші стимули, тим активніші мотиви, а отже, й діяльність людей.

У практиці управління персоналом однієї з найбільш поширених систем стимулювання є:

1. Матеріальне стимулювання. Головним матеріальним стимулюванням для працівників це є заробітна плата. Також до цієї категорії відносять премії, надбавки та доплати до заробітної плати.

2. Нематеріальне стимулювання. Включає: покращення робочого місця; позитивне ставлення керівництва до підлеглих; безкоштовне навчання; участь в управлінні підприємством; тощо.

3. Моральне стимулювання. До них відносять: дошки пошани та подібні їм інструменти визнання; надання відпустки за гарно виконану роботу; підвищення по службі та інше.

Для побудови ефективної системи стимулювання праці потрібне створення конкурентоспроможної системи винагород працівникам, які забезпечують отримання додаткового прибутку або є основною рушійною силою в колективі.

Стимулювання ефективної праці працівників займає одне з ключових місць у системі внутрішнього фірмового управління. Воно доповнює

адміністративне управління через інтереси працівників з використанням специфічних форм і методів забезпечення їх матеріальної і моральної зацікавленості працею, у досягненні високих її результатів.

Оплата праці на підприємстві є головним механізмом стимулювання працівників до роботи. Основною метою формування системи оплати праці є створення на підприємстві таких умов оплати праці, які були б ефективними як для працівників, так і для роботодавців (підприємств).

В Україні на підприємствах в основному використовують традиційні системи оплати праці, які ґрунтуються на основі тарифних ставок. Останнім часом у світовій практиці стали поширеними такі системи оплати праці як: система грейдування; вилоква модель. Суть грейдової системи полягає в тому, щоб провести оцінку посади і робочого місця та на їх основі сформувати групи з оплати праці. Що стосується вилоквої моделі (безтарифної моделі), то ця модель ґрунтується на використанні «вилок» співвідношень в оплаті праці різної якості для різних кваліфікаційних груп працівників підприємства, які їм присвоюються за результатами атестації [4].

Необхідно зазначити що потрібно покращувати не тільки матеріальне стимулювання, у вигляді доплат надбавок, а також підвищувати нематеріальне та моральне стимулювання орієнтованим на конкретного працівника. Адже використання винятково матеріального стимулювання не дозволяє застосовувати творчу активність персоналу на досягнення цілей організації, тому можна запропонувати наступні заходи:

- 1) забезпечення чіткого механізму участі працівника в результатах діяльності підприємства;
- 2) заохочення працівників до створення та реалізації інновацій на підприємстві;
- 4) всебічне поєднання матеріальних і нематеріальних стимулів;
- 5) розширення неформальної комунікації.

Людина працює ефективно, коли відчуває інтерес до конкретної діяльності, що впливає на результат праці [2]. Якщо працівник постійно

невдоволеній своїми результатами та процесом праці, у нього може виникнути стимулююче вигорання. Саме це може спричинити у працівників:

- брак умов та ресурсів, для досягнення потрібних результатів;
- недостатня компетентність чи кваліфікація для виконання обов'язків

на відповідній посаді:

- брак можливостей для реалізації свого потенціалу;
- надмірне або недостатнє завантаження на роботі;
- нечіткість формулювання цілей і завдань;
- відсутність необхідних повноважень [1].

Для підприємства важливим є стимулювання персоналу для збільшення обсягів виробництва, зростання прибутковості, що приведе до підвищення їх продуктивності праці.

Показники продуктивності праці характеризують якісний бік діючої системи мотивації трудової поведінки персоналу. Для підтримки належного рівня результативних показників роботи працівників необхідне постійне покращення умов діяльності, знаходження можливостей плідно працювати, виробляти більш якісні блага за тих самих або й менших затратах праці. Тому можна запропонувати систему бонусу як для одного працівника так і для всього персоналу. За основу визначення бонусу можна запропонувати підвищення заробітної плати працівнику або всьому персоналу за якісно виготовлену продукцію без порушення якості продукції. Для посилення у робітників відповідальності за якість виготовленої продукції доцільно впроваджувати «талони якості». Будь – яке порушення цих показників фіксується відміткою в талоні. Посилений нагляд з боку керівництва підвищить трудову активність та дисципліну праці робітників.

Таким чином, питання стимулювання працівників до продуктивної праці є одним із найважливіших питань в умовах, коли підприємство прагне отримати якомога більше конкурентних переваг від найму висококваліфікованого персоналу. За результатами проведеного аналізу встановлено, що стимулювання праці – це цілеспрямований чи

нецілеспрямований вплив на людини або групу людей з цілю підтримання певних характеристик її трудової поведінки, перш за все трудової активності.; Стимулювання трудової поведінки працівників полягає у розроблені такої системи стимулів ,яка б задовольняла найкращим чином усі потреби працівника і зацікавлювала його досягати кращих результатів своєї діяльності.

Література

1. Колот А.М. Мотивація та мотиваційний процес на промисловому підприємстві: сучасне розуміння, основні положення [Електронний ресурс] /А.М. Колот //Вісник НТУ «ХПІ», - 2014. - № 64 (1106). – с. 32 – 39. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I2IDBN=UJRN&P2IDBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/vcpitp_2014_64_9/pdf.
2. Недей А.О., Корзун А.В., Холодницька А.В. Сучасні підходи до формування мотивації трудової поведінки персоналу / А.О. Недей, А.В. Корзун, А.В.Холодницька // Проблеми і перспективи економіки та управління: науковий журнал. – Чернігів, Черніг. Нац. технолог. Ун-т, 2016. – № 2 (5).
3. Стратегічне управління персоналом підприємства в умовах сучасного розвитку ринку праці : [монографія] / [Бузько І. Р., Варганова О. В., Надьон Г. О. та ін.]. –Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2009. – 304 с.
4. Цимбалюк С. О. Проектування основної заробітної плати на українських підприємствах: аналіз підходів / С. О. Цимбалюк // Бізнес Інформ. - 2013. - № 12. - С.

УДК 53

Природничі науки

ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЇ ОТРИМАННЯ НА ФІЗИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ НАНОЧАСТИНОК СУЛЬФІДУ КАДМІЮ

Озійчук О. Л.,

*магістрант фізико-технологічного факультету
Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

Сульфід кадмію (CdS), зокрема нанорозмірний, належить до напівпровідникових матеріалів, які вважаються перспективними матеріалами для виготовлення сонячних елементів.

Для отримання наноструктурованого CdS використовують різні методи такі, як: термічне напилювання, магнетронне напилювання, хімічне осадження, молекулярно-пучкова епітаксія, піроліз тощо. Сульфід кадмію кристалізується в термодинамічно стійкій гексагональній модифікації, структурі вюрциту. Інформація про метастабільну кубічну фазу, структура сфалериту, досить обмежена[1, 2].

Метою даної роботи є дослідження впливу технологічних режимів на процеси отримання нанокристалів сульфід кадмію електролітичним методом.

Матеріали та методи досліджень

Нанокристали сульфід кадмію було отримано електролітичним методом в скляному електролізері з кадмієвими електродами. В якості електроліту використовувався розчин тіосульфату натрію в дистильованій воді, концентрація якого змінювалася в межах (12,5 – 74,3) г/л. Процес електролізу проводився за температури електроліту, яка змінювалася від кімнатної до 100 °С. Тривалість експерименту складала 2 год., при густині струму від $3,4 \cdot 10^{-3}$ до $1,0 \cdot 10^{-2}$ А/см².

Рентгенівські дослідження проводилися на рентгенівському дифрактометрі ДРОН – 4 з використанням CuK_α випромінювання за кімнатної температури. Анодна напруга і сила струму складала відповідно 41 кВ і 21 мА. Крок сканування дифрактограми $0,05^\circ$, а час експозиції 5 с.

Запис кривих диференціально-термічного аналізу (ДТА) сплавів здійснено з використанням хромель-алюмелевої термопари. Швидкість нагріву (охолодження) зразків становила 6-7 °С/хв. Похибка значень температур структурних змін в сплавах не перевищувала ± 5 К. ДТА проводився як на повітрі, так і в вакуумованих кварцових ампулах (залишковий тиск ~ 1 Па).

Спектри комбінаційного розсіювання світла (КРС) досліджували на спектрометрі Dilor з використанням лазерного випромінювання з довжиною

хвилі 514,5 нм за кімнатної температури. Геометрія експерименту – «на відбивання».

Опис та аналіз результатів

На рис.1. показано рентгенівську дифрактограму нанокристалів CdS отриманих електролітичним методом (концентрація електроліту 74,3 г/л, температура електроліту 98 °С). На дифрактограмі присутні чотири широкі рефлекси з кутовими положеннями 2θ : 26,75°; 44,19°; 52,45°; 71,33°. Використавши відомі міжплощинні відстані для обох модифікацій сульфїду кадмію і формулу Вульфа-Брега ми розрахували кутове положення рентгенівських рефлексів. Порівнявши результати розрахунків з експериментальною дифрактограмою ми зробили висновок про те, що при використанні електролітичного методу, було отримано кубічну модифікацію CdS і рефлекси на дифрактограмі мають індекси Міллера: (111), (220), (311), (331) відповідно.

Для визначення розмірів частинок експериментальну дифрактограму обробляли описуючи кожний рефлекс функцією Гауса. Проведені розрахунки з використанням формули Дебая–Шеррера показали, що для різних рефлексів були отримані різні результати, а їх середні значення складають величини порядку 3,0 нм. Причому розрахунки з врахуванням інструментального значення півширини і без врахування приводять практично до однакових результатів.

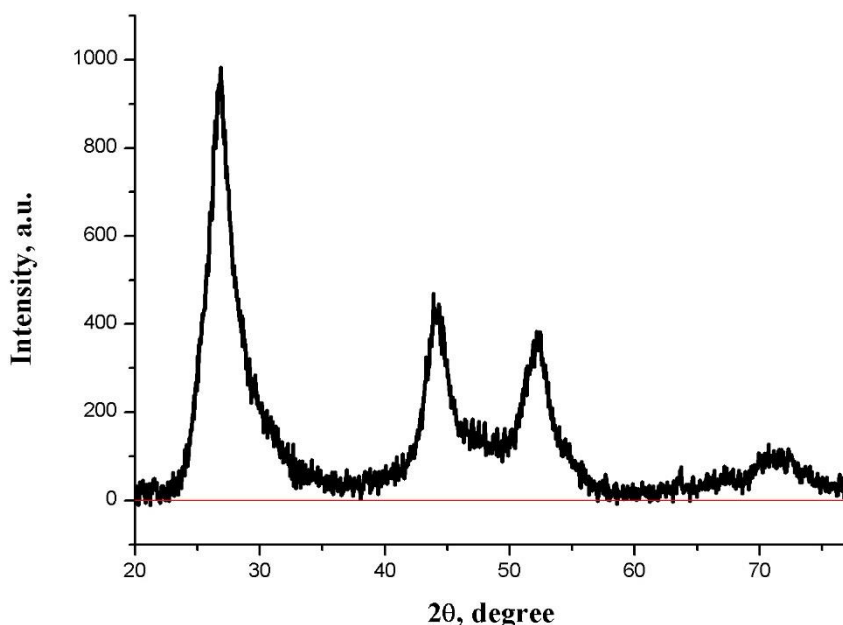

Рис. 1. Дифрактограма нанокристалів сульфїду кадмію, отриманих при температурі електроліту 98 °С (концентрація електроліту 74,3 г/л).

Використання формули Дебая–Шеррера ґрунтується на залежності півширини рентгенівського рефлексу від розміру частинки, причому з зменшенням розміру півширина зростає. Крім того відомо, що на півширину впливають механічні напруження, які виникають за рахунок дефектів кристалічної структури.

В результаті використання методу Вільямсона-Холла [3] був отриманий розмір нанокристалів $D = 8,6$ нм і відносного видовження $\varepsilon = 0,017$. Видно, що використання формули Дебая-Шеррера дає менший розмір частинок, чим метод Вільямсона-Холла. Відносне видовження додатне, а це свідчить, що в нанокристалах діють розтягуючі напруження.

Аналогічні результати були отримані при зміні температури електроліту, яка змінювалась в межах 20 – 98 °С, що свідчить що при даній концентрації електроліту (концентрація електроліту 74,3 г/л) зміна його температури не впливає на результат отримання нанокристалів сульфїду кадмію.

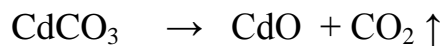
При зменшенні концентрації тіосульфату натрію в електроліті до 12,5 г/л результат отримання продукту залежить від температури електроліту.

Дифрактограма зразка отриманого при 19 °С має більш складний характер. На ній присутні широкі смуги характерні для кубічної модифікації CdS. Крім того присутні набагато вужчі рефлекси з кутовими положеннями : 23,7°, 30,2°, 36,4°, 43,9°, 47,9°, 58,2°. Ці рефлекси характерні для CdCO₃, який був отриманий авторами роботи [4] при спробі отримання гідроксиду кадмію електролітичним методом. Причому при температурі електроліту 98 °С було отримано суміш гідроксиду і карбонату кадмію, а за кімнатної температури лише CdCO₃. Розміри наночастинок визначені за формулою Дебая-Шеррера складають 1,9 нм для CdS і 56 нм для CdCO₃.

При обробці термограми ДТА зразка отриманого за температури 96 °С (концентрація електроліту 12,6 г/л, густина струму $6,4 \cdot 10^{-3}$ А/см²) було зафіксовано незначні ендоефекти при температурах ~402 °С та ~450 °С.

Можливо цим ефектам відповідає фазовий перехід сфалерит-вюрцит про що свідчать результати рентгено-фазового аналізу. На дифрактограмі даного зразка після відпалу присутні лише рефлекси характерні для гексагонального сульфїду кадмію. При дослідженні термограми ДТА зразка отриманого за температури 19 °С (концентрація електроліту 12,6 г/л, густина струму $6,4 \cdot 10^{-3}$ А/см²) виявлено незначні теплові ефекти при температурах: ~367 °С, ~438 °С та 495 °С.

Зазначимо, що при температурі ~530 °С ампула зі досліджуваним зразком у печі вибухнула, що свідчить про наявність значної кількості газової фази, яка утворилась під час нагрівання. Однією з причин утворення газової фази може бути реакція розкладу карбонату кадмію за реакцією:

В літературі присутні різні дані про температуру розкладу карбонату кадмію: 400 °С [5], 450-500 °С [6].

У спектрі комбінаційного розсіювання світла (КРС) нанокристалів сульфїду кадмію, отриманих за температури електроліту 98 °С (концентрація електроліту 74,3 г/л) присутні смуги розсіювання з частотним положенням 302 см⁻¹, 605 см⁻¹ і 906 см⁻¹, інтенсивність яких монотонно зменшується. Ці смуги обумовлені розсіюванням на LO фононах, локалізованих в нанокристалах відповідно першого, другого і третього порядку.

Автори роботи [7] досліджували наночастинки CdS отримані хімічним методом КРС, в результаті чого було встановлено, що при зміні розмірів від 5 до 10 нм відношення інтенсивностей смуг розсіювання I_{2LO}/I_{1LO} для кубічної модифікації сульфїду кадмію змінюється в межах 0,2 – 0,5, а для гексагональної модифікації це відношення більше від 1. В нашому випадку відношення цих інтегральних інтенсивностей дорівнює 0,37, що підтверджує факт отримання кубічної модифікації CdS.

Література:

1. Xiyang Ma, Gongxuan Lu, Baojun Yang, Applied Surface Science, 187, 235 (2002).

2. И.Х. Акопян, Т.И. Иванова, М.Э. Лабзовская, Б.В. Новиков, А. Эрдни-Горяев, Письма в ЖТФ, 36, № 5, 94 (2010).
 3. V.D. Mote, Y. Purushotham, B.N. Dole, Journal of theoretical and applied physics, 6, 1, 2251, (2012).
 4. Наталія Данілевська, Богдан Нечипорук, Микола Новоселецький, Богдан Татарин Синтез та дослідження фізичних властивостей дрібнодисперсних порошоків $\text{Cd}(\text{OH})_2$ і CdO . Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки № 26 (275) Серія: Фізичні науки 2013, С. 44-49.
 5. А.И. Ефимов, Л.П. Белорукова, И.В. Василькова, Чечев В.П. Свойства неорганических соединений. Справочник. – Л.: Химия, 1983 – 392 с.
 6. В.В. Иванов, А.А. Шубин, Л.А. Иртюго Journal of Siberial Federal University. Engineering & Technolodies 4 (2009 2) P. 409-417.
 7. V. Sivasubramanian, A. K. Arora, M. Premila, C.S. Sundar, V.S. Sastry, Physica E, 31, 93, (2006).
-

УДК 378.14

Педагогічні науки

ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАНЯТЬ СИЛОВОЇ СПРЯМОВАНOSTІ У СИСТЕМУ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДІВ

Олексієнко Я. І.,

старший викладач кафедри анатомії, фізіології і фізичної реабілітації

Дудник І.О.,

доцент кафедри спортивних дисциплін

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

м. Черкаси, Україна

Студенти як майбутні фахівці з вищою освітою великою мірою визначають майбутнє нашої країни, тому вони повинні мати не тільки високий рівень професійної підготовленості, але й бути фізично витривалими, працездатними і здоровими. Однак спостерігається тенденція погіршення стану здоров'я студентів, які навчаються у вищих навчальних закладах [1, с. 3].

Традиційні організація, зміст і методи занять з фізичного виховання у ВНЗ недостатньо відповідають сучасним вимогам, не забезпечують всебічної підготовки і не викликають інтерес до занять у студента. Організація процесу фізичного виховання у ВНЗ вимагає удосконалення, спрямованого на покращання здоров'я студентів, на формування у них інтересу і мотивації до занять фізичними вправами. Адже, сучасні умови навчання і життя, а саме: збільшення навчального навантаження, матеріальні проблеми, гіподинамія, стреси висувають підвищені вимоги до здоров'я студентів, підтримання якого на високому рівні можливе лише за умов організації достатньої фізичної активності, зокрема, шляхом використання занять силової спрямованості [2, с. 29]. Це актуально ще й тому, що студентська молодь байдуже ставиться до змісту обов'язкових фізкультурних занять (С. Канішевський, 1998; Р. Раєвський, 1998; О. Малімон, 1999; Є. Свіргунець, 2001; В. Романенко, 2003; В. Завойська, Л. Лукашевич, 2004; Т. Круцевич, О. Нестеренко, 2004, Л. Долженко, 2007 та інші).

З погляду на збереження здоров'я, ефективність традиційних занять з фізичного виховання також низька. За численними науковими даними (О.В. Дрозд, 1998; Г.Є. Іванова, 2000; О.О. Малімон, 1999; С.А. Савчук, 2002) останнім часом в Україні спостерігається стійке погіршення стану здоров'я населення і, зокрема, студентської молоді.

Це свідчить про потребу впровадження занять силової спрямованості у систему фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів. У зв'язку з цим заняття оздоровчої силової спрямованості (бодібілдингу, пауерліфтингу, силового фітнесу, гирьового спорту, важкої атлетики тощо) – одне з найпотужніших засобів зміцнення здоров'я молодого покоління, яке сприяє

поліпшенню їх фізичної підготовленості та якості життя, зниженню захворюваності. Силові вправи є надзвичайно ефективними засобами розвитку силових здібностей та витривалості студентської молоді. Вони зміцнюють зв'язки, сухожилля, суглоби, формують поставу та статуру. Атлетичні вправи стають все більш популярними і приваблюють своєю доступністю, а гнучкі й різноманітні методики однаково позитивно впливають як на сильних, так і слабких студентів [3, с. 90].

Вченими й практиками доведено [4, с. 23], що вплив занять з обтяженнями поширюється як на окрему систему або функцію, так і на організм в цілому. Дотримуючись певної методики й раціонального харчування, можна позбутися зайвої маси тіла, зняти емоційне напруження, звільнитися від шкідливих звичок. Під їх впливом у м'язах збільшується сітка капілярів, поліпшується кровообіг, що економізує діяльність серцево-судинної та дихальної систем. Вправи з обтяженнями сприяють різнобічному розвитку організму студента, формуванню вольових якостей, умінь та навичок, потрібних, зокрема, і у різних життєвих ситуаціях.

Силові види рухової активності підвищують інтерес до занять з фізичного виховання, адже за словами Т. Кір дана [5, с. 156], можливість покращити будову тіла є дуже важливим чинником у стимулюванні студентів до занять фізичними вправами.

Вагомим чинником підвищення мотивації студентів до занять силовими видами спорту являється сам тренер-викладач. Він має цілеспрямовано виховувати свідоме, ціннісне ставлення та сприяти формуванню інтересу студентів до занять. У такого педагога студенти люблять заняття силової спрямованості, з великим задоволенням займаються фізичними вправами, як на заняттях, так і самостійно, цінують та бережуть своє здоров'я. Більшість із них розуміє необхідність систематичних занять фізичними вправами, знає механізми їхнього впливу на організм людини, володіє методами самоконтролю та методикою самостійних занять.

Реалізація активності студентів залежить від організаційних форм проведення навчально-тренувальних занять тренером-викладачем, його методик формування спеціальних умінь і навичок з силових видів спорту. Якщо на заняттях присутні елементи змагань, різноманітність вправ, комплектація групи рівними за силою студентами, у такому разі ефективність навчально-тренувального процесу підвищується. Активність студентів під час навчальних занять пов'язана з розумінням соціальної сутності спорту, його значення як засобу зміцнення здоров'я, гармонійного та духовного розвитку [3, с. 91].

Отже, на сьогодні є надзвичайно актуальним впровадження до змісту програм з фізичного виховання студентів таких видів рухової активності, що відповідають їхнім інтересам і можливостям, зокрема силових видів спорту.

Високий ступінь оздоровчої ефективності силових тренувань, фітнесу, зацікавленість більшості студентів ними, свідчить про доцільність їх використання в ході організації фізкультурно-оздоровчих заходів зі студентами ВНЗ.

Література:

1. Базильчук В.Б. Організаційні засади активізації спортивно-оздоровчої діяльності студентів в умовах вищого навчального закладу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук із фізичного виховання і спорту: спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / В.Б. Базильчук. – Львів, 2004. – 43 с.

2. Данилюк Валерій. Впровадження інноваційних фізкультурно-оздоровчих технологій у систему фізичного виховання вищих навчальних закладів / Валерій Данилюк, Інна Назарова // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. праць. / гол. ред. В.М. Костюкевич. – С. 25–30.

3. Самойленко С.М. Формування мотивації студентів вищих навчальних закладів до занять пауерліфтингом / С.М. Самойленко, Ю.С. Костюк // Актуальні проблеми гуманітарних та природничих наук : Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 28–29 жовтня 2016

року). – У 3-х частинах. – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2016. – Ч. 3. – С. 90–92.

4. Терещенко В.І. Атлетична гімнастика: навчальний посібник / В.І. Терещенко, О.В. Терещенко, І.Й. Малинський. – Ірпінь: НУДПСУ, 2011. – 234 с.

5. Кірдан Т. Покращення статури, як один із мотивів фізичного виховання студенток вищих навчальних закладів / Т. Кірдан // Молода спортивна наука України: зб. наукових праць з галузі фізичної культури та спорту. – Львів, 2004. – Том 3. – Випуск 8. – С. 156–158.

УДК 378:75

Педагогічні науки

МЕТОДИКА «ВІЛЬНОГО ЖИВОПISУ НА ПЛЕНЕРІ» ЯК
КОМПОНЕНТ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМООЦІНКИ
МАЙБУТНІХ ХУДОЖНИКІВ-ПЕДАГОГІВ

Ракович В. В.

доцент кафедри образотворчого мистецтва і дизайну

Херсонського державного університету

Розуміння освіти як ціннісного надбання особистості, засобу її самовизначення та самореалізації продукує сприйняття майбутнього педагога себе як суб'єкта системи освіти. З розвитком особистості як суб'єкта діяльності уточнюється уявлення про професію, її особливості, необхідні компетенції для її здійснення, з'являється необхідність порівняння себе з ідеальним образом професіонала та іншими спеціалістами. Протягом професійного розвитку саме процес самооцінювання є рушійною силою становлення професіонала, адже від адекватної професійної самооцінки залежить ефективність керування власним професійним саморозвитком.

Проблему формування самооцінки, як компонента процесу становлення особистості, різноаспектно відображено в працях багатьох вчених (К. Абульханова-Славська, Б. Ананьєв, Р. Бернс, Л. Божович, Л. Бороздіна, В.

Джеймс, А. Маслоу, К. Роджерс, В. Столін, И. Чеснокова та ін.). Питанню формування самооцінки в освітньому процесі ВНЗ присвячено дисертаційні дослідження П. Бреля, И. Ільїної, А. Кувшинова, М. Ларіонової, С. Миронової, та ін.. Проаналізовано психологічну основу самооцінки, розкрито її функції в структурі особистості, представлено види самооцінок, принципи та методи її формування у майбутніх фахівців тощо. Беручи до уваги ґрунтовність праць науковців, все ж зазначимо, що професійна самооцінка є складним психічним феноменом, який на сьогодні ще залишає за собою широке поле наукових розвідок.

У цьому матеріалі, ми маємо на меті розкрити основні аспекти авторської методики «Вільного живопису на пленері» як структурного компоненту педагогічної програми з формування професійної самооцінки у майбутніх викладачів образотворчого мистецтва [6, с. 601] яка, в свою чергу, дозволила реалізувати умови нашого дослідження [8].

Професійна самооцінка є динамічним психічним процесом, що виконує функцію саморегуляції особистості на основі системи багатофакторних контрольних зрізів, які фахівець здійснює стосовно себе та відповідно до власного еталону і загально визнаних компетенцій професіонала певної спеціальності. Завдяки цьому процесові людина поетапно вибудовує траєкторію власного професійного саморозвитку [7, с 94].

При організації експериментального навчання нами обрано навчальну творчу практику – пленер, оскільки в її межах здійснюється розвиток найбільшої групи художніх умінь: композиційних, графічних, колористичних тощо.

Традиційно метою пленерного практики є закріплення і розширення отриманих студентами на заняттях з рисунку та живопису знань і навичок, формування вмінь їх творчого застосування на відкритому просторі в умовах природного освітлення [3].

Педагогічна методика «Вільний живопис на пленері» передбачає створення творчої роботи на вільну тему і у вільній техніці, за умови передачі

емоційного впливу атмосфери природного середовища. Пленер проводимо за містом в ясний, теплий день на початку осені або навесні. Викладач бере участь у занятті на рівних з усіма умовах. Завдяки відсутності регламентованого завдання, студенти отримують можливість вийти за межі репродуктивного відтворення навколишньої дійсності і проявити творче мислення. У своїй праці В. Дружинін зазначив, що «виділяючи ознаки творчого акту, практично всі дослідники творчості і самі творці підкреслювали його несвідомість, спонтанність, не контрольованість волею і розумом, а також мінливість стану свідомості» [2, с. 161]. Під час пленеру студенти перебувають у потоковому, зміненому стані свідомості, який сприяє вивільненню внутрішніх творчих ресурсів, багатоваріантності самореалізації, саморозкриттю, виявленню індивідуальності студента-художника, яка виражається в оригінальному рішенні творчої роботи.

Наступною особливістю методики є вступна бесіда, яку керівник проводить в доброзичливому емоційному тоні та щирій атмосфері прийняття і поваги до особистості кожного студента. Цю оптимістичну настанову викладач підтримує протягом усього заходу. Позитивні емоції впливають на психіку студентів, пленер в цьому відношенні є завершеним психологічним процесом «тут і зараз», свого роду гештальтом [5], що детермінує сприйняття цілісного образу себе, розвиток усвідомленості, відповідальності за свої дії, наміри і очікування.

Вагомим аспектом нашої методики є проблемна ситуація невизначеності з причини відсутності регламентованого завдання. Вчені психологи акцентують увагу на тому, що в ситуації невизначеності людина схильна проявляти здатність до творчості [1; 4; 9]. Студент, виконуючи етюд, розраховує лише на власні сили, оцінює ситуацію, приймає самостійні рішення і працює, зливаючись з єдиним співавтором – природою. Це активно впливає на збільшення енергопотенціалу особистості, розкриття експресивно-творчих функцій організму, активно діють фантазія, емоції, почуття, уява; інтелект працює більш відкрито, людина не затиснута соціальним оточенням, відпочиває

від стресу і розкута, що також сприяє вивільненню творчого потенціалу особистості.

Контрольним етапом «Вільної живопису на пленері» є відповіді студентів на питання анкети. Під час інструктажу викладач пояснює наступне: «як у краплі води видно океан, так і в творчій роботі проступає особистість художника», або «що б митець не зображував це завжди – автопортрет». Студентам пропонується вдивитися в свою роботу, проаналізувати, оцінити і відчути в ній відображення своєї особистості. Дивлячись в таке «дзеркало» самооцінки, відбувається процес саморефлексії. Після аналізу своїх робіт студентам пропонується оцінити твори одногрупників по запропонованим критеріям оцінювання. Робота в групі створює ситуацію перехресного оцінювання процесу та результату пленеру, сприяє рефлексії як основі самоаналізу та самооцінки. Оцінюючи власний твір та порівнюючи його з творчими роботами одногрупників, студент набуває навичок професійної самооцінки. Також ситуація перехресних оцінок детермінує психологічний механізм відповідальності та прагнення сумлінно ставитися до роботи.

За результатами пленеру проводиться підсумкова виставка. Студенти самостійно формують експозицію, запрошують гостей і проводять урочисте відкриття. Професорсько-викладацький склад профілюючої кафедри виступає в якості експертної комісії, яка оцінює творчі роботи студентів і повідомляє свої аргументовані висновки щодо рівня представлених творів. Відгуки відвідувачів фіксуються в спеціальному журналі і на порталі віртуального художньої галереї, де в електронному вигляді експонуються твори студентів.

Заключним етапом методики є написання студентами творів есе про цей захід. Після пленеру залишаються приємні спогади про нестандартному подію. Моделі поведінки, які проявлялися в зовнішніх психічних реакціях, виборі мотиву, техніки і засобів виконання творчої роботи закріплюються у свідомості і за допомогою спогадів перетворюються на досвід.

Узагальнюючи викладений матеріал зазначимо, що методика «Вільного живопису на пленері», як компонент програми формування професійної самооцінки, працює завдяки таким факторам:

1. Оптимістична настанова.
2. Робота в природних умовах, як детермінанта емоційного і діяльнісного розкриття студентів.
3. Ефект присутності «тут і тепер» – навчання через реальність.
4. Проблемна ситуація невизначеності і свободи вибору, що стимулює актуалізацію творчого потенціалу студентів.
5. Груповий ефект, як взаємна рефлексія учасників.
6. Особистий приклад викладача
7. Процес саморефлексії як механізм саморозуміння.

Отже, працюючи за методикою «Вільної живопису на пленері» майбутні художники-педагоги проходять повний цикл праці художника – від задуму художнього твору, через втілення його засобами образотворчого мистецтва, до подання його глядачеві. Студенти мають можливість оцінити себе стосовно інших учасників пленеру, оцінок експертної комісії, реакції глядачів, відгуків відвідувачів. Ці процеси продукують розвиток аналітико-рефлексивних навичок. Процес саморефлексії стимулює усвідомлене саморозуміння. Зрештою, завдяки переживанню такого досвіду формується адекватна професійна самооцінка.

Література:

1. Гальперин П. Я. Введение в психологию / П. Я. Гальперин. – М. : МГУ, 1976. –151 с.
2. Дружинин В. Н. Психология общих способностей / В. Н. Дружинин. – СПб. : Питер Ком, 1999. – 368 с.
3. Маслов Н. Я. Пленэр как процесс обучения и воспитания художника-педагога : дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.02 / Маслов Николай Яковлевич. – Орёл, 1989. – 190 с.

4. Маслоу А. Г. Дальние пределы человеческой психики / А. Г. Маслоу ; [пер. с англ. А. М. Татлыдаевой] ; науч. ред., вступ. статья и коммент. Н. Н. Акулиной. – Спб. : Издат. группа «Евразия», 1997. – 430 с.
5. Перлз Ф. Внутри и вне помойного ведра / Ф. Перлз. – М. : Психотерапия, 2010. – 208 с.
6. Ракович В. В. Компоненты педагогической программы по формированию профессиональной самооценки у будущих преподавателей изобразительного искусства // Молодой ученый. – 2014. – №19. – С. 601-604.
7. Ракович В. В. Модель профессиональной самооценки будущих преподавателей изобразительного искусства / В. В. Ракович // Личность, семья и общество : вопросы педагогики и психологии: сборник статей по материалам XXXIII международной научно-практической конференции. — Новосибирск: «СибАК», 2013. — № 10 (33). – С. 92-99.
8. Ракович В. В. Формування професійної самооцінки у майбутніх викладачів образотворчого мистецтва : дис. ... канд.. пед. наук : 13.00.04 / Ракович Віталій Володимирович; Кіровогр. держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка. – Кіровоград, 2015. – 215 с.
9. Роджерс К. О групповой психотерапии / К. Роджерс. – М. : Гиль-Эстель, 1993. – 224 с.

УДК 332

Економічні науки

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Романків І.М

*К.е.н., викладач Рогатинського
державного аграрного коледжу*

Забезпечення стійкого розвитку регіональної економіки в сучасних економічних умовах є надзвичайно актуальним питанням, оскільки при наявності певних нерівномірностей та диспропорцій у розвитку всієї сукупності суспільно-економічних регіональних процесів в економіці країни відбуваються порушення рівноваги та нестабільність загальноекономічного розвитку.

Теоретичні-практичні дослідження проблематики розвитку регіональної економіки привернули в останні роки увагу багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Це обумовлено низкою причин: процесами глобалізації, які породжують паралельно і явище регіоналізації; децентралізацією у розподілі повноважень і фінансів між центром та регіонами, децентралізацією управління; трансформаційними процесами в економіці регіонів, особливо в постсоціалістичних країнах, що породжують нові функції регіону і нові завдання щодо їх інституційного забезпечення.

Широке коло питань проблематики стійкого розвитку регіонів розробляли провідні вітчизняні та зарубіжні вчені, серед них можна виділити [1-4]: Б.Г. Шелегеда, Т.С. Максимова, О. Дьомін, А.С. Гальчинський та ін.

Системні трансформації в Україні зумовлюють необхідність формування науково-методологічних засад і практичних рекомендацій щодо дослідження розвитку регіональної економіки та управління стійкістю економіки регіону у сучасних умовах. При цьому слід врахувати досвід зарубіжних країн, зокрема країн Європейського Союзу, специфіку розвитку регіонів України, рівень розвитку правової бази регіонального управління та результати адміністративної реформи.

Регіональний розвиток є багатовимірним і багатогранним процесом, який зазвичай розглядається з точки зору сукупності різних соціальних і економічних цілей. Насамперед, це синтез таких чинників, як: зростання виробництва і доходів; зміни в інституційній, соціальній і адміністративній структурі суспільства; зміни в суспільній свідомості; трансформація традицій і звичок.

На нашу думку, управління розвитком регіону становить комплекс системних заходів впливу та імплементацію макроекономічних механізмів планування, організування, регулювання й контролювання економічно-соціальних, інноваційно-інвестиційних та інші регіональних процесів із забезпеченням кількісних та якісних змін у всіх функціональних галузях регіону, а також контури управління на основі зворотних зв'язків, де

вирішуються завдання стратегічного й тактичного управління, а також запускаються механізми самоорганізації оперативного управління розвитком.

Таким чином, характерними ознаками низької ефективності державного управління регіональним економічним розвитком сьогодні є відсутність системного формування інституційного та законодавчого забезпечення розвитку адміністративно-територіальних одиниць. Положення чинного Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів» залишаються переважно декларативними. На практиці пріоритетного значення набуває врегулювання поточних місцевих та кон'юнктурних питань регіонального розвитку. Збереження практики «ручного управління» соціально-економічним розвитком регіонів та надмірна політизація управлінських рішень.

Отже, методологічні підходи до дослідження розвитку регіональної економіки дозволили встановити широкомасштабність проблеми регіонального розвитку, а також нагальну необхідність формування й впровадження ефективної регіональної політики; вдосконалення законодавчо-нормативних документів щодо питань розвитку регіональної економіки, оскільки наявні державні регулятивні заходи носять переважно декларативний характер; позитивні та негативні тенденції у системі управління розвитком регіонів, а також особливості побудови та функціонування організаційних структур управління регіоном; системи критеріїв та індикаторів сталого розвитку регіонів.

Література:

1. Шелегеда Б.Г. Стратегічний розвиток соціально-економічної інфраструктури регіону : монографія / Б.Г. Шелегеда, Л.М. Кузьменко, Л.В. Кравцова та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром.-сті; Донецький ун-т економіки та права. – Донецьк : ІЕП НАН України, 2011. – 320 с.
2. Максимова Т.С. Регіональний розвиток (аналіз і прогнозування) : монографія / Т.С. Максимова. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2003. – 304 с.

3. Стратегія економічного та соціального розвитку України на 2004-2015 рр. «Шляхом європейської інтеграції» / за ред. А.С. Гальчинського та В.М. Гейця. – К. : ІВЦ Держкомстату України, 2004. – 416 с.
4. Дьомін О. Політика регіонального розвитку в умовах поглиблення ринкових реформ в Україні // Економіка України. – 2003. - №6. – С. 6.
5. Романків І.М. Концептуальні моделі регіонального розвитку / І.М. Романків // Моделювання регіональної економіки. Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Плай, 2011. – №2 (18). – С. 356-362.
6. Романків І.М. Системи економічного моніторингу розвитку регіону/ І.М. Романків // Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції. – 2013. – Вип. 12(1). – Т.2. – С.43-47.

УДК 004

Інформаційні технології

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ В
МЕДИЦИНУ

Кот В. В., Саковець П. О.,

факультет математики та інформатики

Рівненський державний гуманітарний університет,

Ні для кого не секрет, що медична сфера у нашій державі шокує частотою помилковості діагнозів, некомпетентністю лікарів і упередженим ставленням до пацієнта з «поганою» історією чи низькими фінансовими можливостями. Недовіра до медичного обслуговування також посилюється вичерпавшим себе формальним спілкуванням в рамках «лікар-пацієнт», обмеженим доступом до медичних карт, а також до постановки і зміни власного діагнозу.

Усвідомленість і активність сучасної людини разом з динамічним зростанням високих технологій стимулюють розвиток ІТ-медицини, яка дає кожному з нас більше «прав і повноважень» по відношенню до свого здоров'я.

Деякі прості ІТ-технології в сфері медицини доступні кожному користувачеві мережі Інтернет [3]. Серед них популярні онлайн-тестери

перевірки симптоматики хвороб, які за допомогою автоматизованої системи допомагають визначити ознаки різних недуг. Відомі також всілякі зовнішні датчики біологічних показників, які відстежують пульс, тиск, частоту серцевих скорочень, якість сну, показники температури і дозволяють самостійно попереджати серцеві напади, астматичні атаки і симптоми депресії.

Одним з найважливіших напрямків ІТ-медицини [1] слід назвати автоматизацію медичних даних. Інформаційний простір або «сховище», яке накопичувало б в собі докладний електронний журнал пацієнта, дозволяло б відтворити картину стану здоров'я окремої людини протягом усього його життя і виконати найбільш точні контекстуальні обчислення діагнозу.

Для реалізації цієї ідеї потрібно реформувати спосіб надання медичних консультацій зробити його більш доступним та простим для простих людей, а зокрема створення медичного он-лайн сервісу, який в себе вміщатиме[2]:

- медичну онлайн-картку;
- інтерфейс, що значно спростить та забезпечить спілкування між пацієнтами та лікарями;
- систему сповіщень за допомогою СМС та на електронну скриньку пацієнта;
- статистичні дані процесу лікування у вигляді зрозумілих і водночас детальних діаграм та графіків;
- журнал запису на прийом до лікаря у режимі онлайн;
- список онлайн-аптек де можна замовити ліки з доставкою «до дверей».

За допомогою вищеприписаного сервісу, лікарі зможуть консультиувати пацієнтів дистанційно, вносити дані до їхніх електронних медичних карток, що були б доступними для ознайомлення у подальших зверненнях до лікаря. Також пацієнтам не буде необхідності дізнаватися графік роботи прийому того чи іншого лікаря, так як запис на прийом проводився б в онлайн-режимі. Сервіс також даватиме змогу пацієнтам виставляти рейтинг для лікарям, в яких вони консультиувались.

Впровадження такої клініки дозволить такі можливості:

- можливість пошуку потрібного лікаря за низкою критеріїв: рейтингом, спеціалізацією, регіоном;
- консультуватися з обраним лікарем;
- можливість запису на прийом до лікаря, вказавши дату та зручний час для обстеження;
- оцінювати отриману консультацію та професіональний підхід кожного лікаря, а також отримувати важливі сповіщення про прийом ліків за допомогою СМС чи e-mail, отримання статистичних даних про свій стан здоров'я за допомогою діаграм та графіків.

Література:

1. Бунь Р.А. Принципи формування єдиної медичної інформаційної системи великого міста / Р.А.Бунь, В.О.Качмар, А.І.Хвищун// Луган. інформ. вісн. — 2008. — № 1. — С. 192—194.

2. Всеукраїнська науково-практичної конференції студентів та молодих науковців „Прикладні аспекти інформаційного забезпечення та обґрунтування технічних і управлінських рішень” тези доп., 16 травня. 2017 р., Рівне / Рівненський державний гуманітарний університет. – 2017. – 130 с.

3. Медична інформаційна система ”Reestratura.com” [Електронний ресурс]:[Веб-сайт]. — Режим доступу <https://reestratura.com/>.— Назва з екрану.

УДК: 577.15+616-092.9+ 616.914

Медичні науки

ДЕЯКІ ПОКАЗНИКИ ЛІПІДОГРАМИ ЩУРІВ В УМОВАХ
ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО АБДОМІНАЛЬНОГО СЕПСИСУ

Семенів І.П.,

Студентка медичного факультету

Івано-Франківського національного медичного університету

м. Івано-Франківськ, Україна

Абдомінальний сепсис - є однією з важливих і ще не вирішених проблем кожного хірургічного відділення. Смертність від сепсису залишається високою і становить від 25 до 55%, що вимагає подальшого його вивчення. Серед різноманітних патофізіологічних ланок, які виникають в умовах абдомінального сепсису внаслідок ендотоксемії, немало важливе значення відводиться змінам ліпідного обміну. Як показують дослідження, окремі ліпопротеїди сприяють модуляції гострої запальної реакції, беруть участь в нейтралізації та звязуванні токсинів, стимулюють ендотеліальну синтазу окису азоту (E-NO) [1].

Нами проведено вивчення ліпідограми (α -ліпопротеїдів, β -ліпопротеїдів, коефіцієнту атерогенності, тригліцеридів та холестерину) в 9 щурів при абдомінальному сепсисі. Абдомінального сепсис був викликаний шляхом ін'єкції 30% калової суспензії в черевну порожнину щура. Інтраперитонеальне введення калової суспензії було проведено під загальним знеболенням. Середня вага щурів становила 150 - 190 гр. Оцінка загального стану кожного щура була проведена за наступними критеріями: стан шерсті, виділення з очей, наявність діареї, втрата ваги, орієнтація в просторі, порушення активності та порушення дихання. При дослідженні ліпідограми через 24 год після моделювання абдомінального сепсису, нами виявлено, що вміст α -ліпопротеїдів (ХЛВГ) дещо зростав та становив $1,44 \pm 0,02$ ммоль/л в порівнянні з нормальними показниками. Вміст β -ліпопротеїдів (ХЛНГ) змінювався незначно та становив $0,27 \pm 0,02$ ммоль/л в порівнянні з контрольними показниками. Коефіцієнт атерогенності, який був визначений як відношення різниці загального холестерину і ліпопротеїдів високої густини до ліпопротеїдів високої густини, дещо зростав та становив $0,4722 \pm 0,00314$. Виявлено незначні зміни вмісту тригліцеридів, який становив $0,83 \pm 0,02$ ммоль/л. Більш виражені зміни стосувалися вмісту холестерину та пре- β -ліпопротеїдів (ХЛДНГ). Збільшення вмісту холестерину розглядається як захисний механізм при системній запальній реакції. У щурів з абдомінальним сепсисом через 24 год вміст холестерину зростав до $2,12 \pm 0,06$ ммоль/л. Разом з тим зростав вміст

пре-β-ліпопротеїдів до $0,41 \pm 0,06$ ммоль/л, які поряд з β-ліпопротеїди відносять до прозапальних ліпопротеїдів, що володіють пошкоджуючою дією на ендотелій судин [2].

Таким чином, зміни ліпідного обміну, які виявлені в умовах експериментального абдомінального сепсису вимагають подальшого вивчення, що може покращити діагностику та прогнозувати перебіг септичного процесу.

Література

1. Малкова О.Г., Лейдерман И.Н., Левит А.Л., Алашеев А.М. Особенности развития расстройств липидного и углеводного обмена у пациентов с тяжелым сепсисом различной этиологии // Анестезиология и реаниматология .-2014.-№2. -С.15-21

2. Paciullo F., Fallarino F., Bianconi V., Mannarino MR., Sahebkar A., Pirro M. PCSK9 at the crossroad of cholesterol metabolism and immune function during infections // J Cell Physiol. 2017 Sep;232(9):2330-2338

УДК 82

Філологічні науки

ВИВЧЕННЯ СИСТЕМИ ЛЕКСЕМ МОВИ КИЇВСЬКОЇ РУСИ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Таран О. Ю.,

студентка філологічного факультету

Чернігівський національний педагогічний університет ім. Т. Г. Шевченка

м. Чернігів, Україна

Дослідження окремих лексем покращує та поглиблює літературознавчий аналіз твору і допомагає встановити мовну та концептуальну картину світу середньовічної людини. Завданням доповіді є продемонструвати, як аналіз системи лексем може бути використано в ході літературознавчого дослідження.

Вивчення системи лексем тісно пов'язане з таким феноменом, як мовна картина світу. Інна Живіцька у праці «Мовна картина світу як відображення реальності» зазначає, що поняття про картину світу ґрунтується на вивченні

уявлень людини про світ. На її думку, картина світу – це результат обробки інформації про середовище і людину. Як глобальний образ вона являє собою основу світобачення, світовідчуття і реалізується в різноманітних формах людської поведінки, до яких належить і людська мова. Сукупність уявлень про світ, зафіксованих у значенні різноманітних слів і висловів, формується у певну систему поглядів, які потребують свого подальшого осмислення [1, с. 20].

Людмила Юдко у праці «Мовна та концептуальна картини світу як відображення свідомості нації» надає інше визначення мовної картини світу. Вона зазначає, що мовна картина світу походить від загального тлумачення цього поняття М. Хайдеггером: «Картина світу, сутністю зрозуміла, означає не картину, що відображає світ, а світ, який розуміють як картину» [Хайдеггер 1986, 103]. А отже, мовна картина світу – це спосіб відбиття реальності у свідомості людини, що полягає у сприйнятті цієї реальності крізь призму мовних та культурно-національних особливостей, що притаманні певному мовному колективу; інтерпретація навколишнього світу згідно національних концептуально-структурних засад, відповідність між структурами мови та культури можуть яскраво проявлятися в концептах як відображенні менталітету народу та його мовної картини світу.

Як бачимо, ці два визначення схожі між собою, проте певне розмежування між ними є. У першому визначення сказано, що картина світу – це результат обробки інформації про середовище і людину, це більш скорочений і оптимальний варіант визначення, проте у ньому не зазначено, основних властивостей картини світу. Друге визначення більш широке і повне, тому на нашу думку при розгляді картини світу слід спиратися на нього.

Сучасні філософи (Г. Брутян [2], Р. Павиленис [3]) та лінгвісти (Ю. Караулов [4], Валентина Постовалова [5], Вероніка Телія [6] та ін.) розмежовують мовну й концептуальну картину світу. Вони зазначають, що **концептуальна картина світу** – це не лише система понять про сукупність реалій довкілля, але й система смислів, втілена в ці реалії через слова-концепти; **мовна ж картина світу** – це система взаємопов'язаних мовних одиниць, що

відбиває об'єктивний стан речей довкілля і внутрішнього світу людини. Концептуальна картина світу існує у вигляді концептів, які утворюють концептосферу, а мовна картина світу – у вигляді значень мовних знаків, які утворюють сукупний семантичний простір мови. Більшість учених вважає, що концептуальна картина світу багатша, ніж мовна, оскільки у її творенні беруть участь різні типи мислення, і не все пізнане людиною набуває словесної форми, не все відображається за допомогою мови, і не вся інформація, яка надходить із зовнішнього світу, знаходить вираження в мові. Концепт водночас – і форма поняття, і його ідея, втілена в словесних образах буття. Тим самим концептуальна картина світу – це не лише система понять про сукупність реалій довкілля, але й система смислів, що втілюються у ці реалії через слово-знак і слово-концепт. Різновидами концептуальної картини світу вважаються наївна, наукова, культурна, релігійна та ряд інших спеціальних картин світу [7, с. 293].

Сучасна медієвістика пропонує нам кілька таких спроб встановити мовну картину світу середньовічної людини на основі вивчення системи лексем. Розглянемо кілька цікавих медієвістичних досліджень.

Ірина Багмут у праці «Ієрархія лексем у польовій структурі», аналізуючи одиниці загального значення, зробила спробу з'ясувати ієрархічні відношення і структурно-семантичні особливості центральних одиниць, які творять ядро лексико-семантичного поля. Вона здійснила аналіз на матеріалі лексем, які є членами лексико-семантичного поля звуконайменувань. Дослідниця вказала, що польова організація лексики у мовній свідомості людини підтверджена нейрофізіологічними та психолінгвістичними дослідженнями [8, с. 336].

На недостатність розробки в мовознавстві прийомів опису подібних об'єктів вказував Юрій Караулов, кваліфікуючи неможливість однозначного впорядкування внутрішньої структури лексичного простору як численність структур того самого поля [4, с. 355].

На його думку, єдине, що поєднує погляди різних дослідників, це розуміння лексико-семантичного поля як структури, що має ядро та периферію.

Однак нез'ясованим залишається питання виділення лексичного об'єднання, в межах якого можна дослідити опозиції між компонентами та побудувати ієрархічну модель [9, с. 12-14].

Альбіна Ковтун, досліджуючи релігійні лексеми, наголошує на тому, що творення полісемії лексем з необразними релігійними значеннями як індикатор рівня взаємовпливу існує у світській та сакральній сфері. Дослідниця визначає продуктивні шляхи семантичних змін: формулювання релігійних значень у загальноживаних лексемах, що викликано звуженням первинних значень, появу нових релігійних значень із вже відомих та утворення нерелігійних значень у релігійно-термінологічних лексемах через розширення релігійних значень. Авторка спирається на працю «Історія української мови. Лексика і фразеологія» де зазначено, що загальним рушієм розвитку лексичної системи кожної мови є постійно напружена рівновага її компонентів, яка виявляється в опозиції „значення слова – синтагматичні можливості слова” [10, с. 661].

Ковтун наголошує на тому, що дослідження загальних тенденцій розвитку українського релігійного слова передбачає пошук таких лексем, від яких через універсальні семантичні переходи утворено прямі чи опосередковані семантичні деривати. На периферії системи, окрім лексем, залишилася досить велика кількість значень, які мали перспективу стати омонімами, але такими не стали. Скажімо вихідне значення лексеми *vīra* – це "правда, істина": давньовірнорімецька *wāra* ж. „правда, вірність, милість”, д.-в.-н. *wār* „правдивий, правильний”, д.-ірландська *fír* „правдивий, істинний”, лат. *vērūs* „істинний, правдивий”. У пам'ятках Київської Русі, крім первинного значення „правда, істина”, за лексемою *вѣра/віра* словники фіксують похідні: „упевненість”, „присяга, клятва”, „довір'я”, „усвідомлення Божого закону”, „релігія” [11, с. 86-102].

Ганна Межжеріна у праці «Концепт поняття “вірність/невірність християнському вченню»: семантика давньоруських лексем XI-XIII ст.», розглядає експлікацію мовної картини світу часів Київської Русі. Вона окреслює розгляд матеріалу конкретним хронологічним зрізом, а саме XI-XIII

ст. Наводить оцінку київського митрополита Іларіона щодо ролі християнства в духовному відродженні Київської Русі, яку він надав у творі «Слово про закон і благодать». Авторка досліджує іменники і прикметники, які моделюють концепт – поняття «вірність/ невірність християнському вченню». Дослідниця наголошує на тому, що лексеми, які формують семантичний обсяг концепту, є рівноправними, серед них немає домінант, семантичне навантаження розподіляється між усіма іменниками та прикметниками, кожний з яких, більшою або меншою мірою реалізує певну ідею за допомогою всієї семантичної структури або її частини. На її думку, іменники та прикметники, які моделюють концепт-поняття «вірність/невірність християнському вченню», не були предметом системного дослідження істориків мови, цей концепт є за своїм складом суб'єктивно-ад'єктивним. У його реалізації беруть участь такі іменники: боголюбць, богоносица, богоносць, богочтьць, моучениць, постъникъ та ін. І прикметники: благочестивьи, благьи, блаженьи, богоблаженьи, богобоиньи, богозаконънии, богомудрьи та ін.. [12, с. 25-41].

У працях досліджуються не лише окремі концепти, а й загальні значення лексем, які стосуються актуальних тем. Для того, аби розмежувати основні поняття, потрібно визначити головні концепти: добро і зло.

Знання про систему лексем або концепти які були отримані на основі давньоруського текстологічного матеріалу можуть бути використані в літературознавчому аналізі давньоруських текстів.

Якщо ми зберемо в систему всі лексеми якими названі вороги у творах татаро-монгольського циклу ми побачимо втілення концепту «вірність/невірність», а точніше його негативного полюсу, тобто невірність по відношенню до татар. Таким чином, ми відновлюємо картину світу середньовічної людини, яка постраждала від навали і яка сприймає татар передусім як невірних, як було зазначено в окремих працях.

Отже, дослідження системи лексем значно покращує літературознавчий аналіз.

Література:

1. Живіцька І. А. Філологічні студії // Науковий вісник. – 2010. – Вип. 4.
2. Брутян Г. Языковая картина мира и её роль в познании // Методологические проблемы анализа языка. – Е.: Изд-во Ереван гос. ун-та, 1969.
3. Павилёнис Р. Проблема смысла: современный логико-философский анализ языка: Учебник / Роландас Павилёнис. – М.: «Мысль», 1983.

4. Караулов Ю. Общая и русская идеография / Юрий Караулов. – М.: «Наука», 1976.
5. Постовалова В. И. Язык как деятельность. Опыт интерпретации концепции Вильгельма фон Гумбольдта. Изд. 2-е, испр. и доп. М.: ЛЕНАНД, 2014.
6. Телия В. Н. Типы языковых значений. Связанное значение слова в языке. – М.: Наука, 1981.
7. Юдко Л. В. Мовна та концептуальна картини світу як відродження свідомості нації / Людмила Віталіївна Юдко // StudiaLinguistica. Вип. 5. – 2010.
8. Лурия А. Язык и сознание / Под ред. Е.Д. Хомской. – 2-е изд. – М.: Изд-во МГУ, 1998.
9. Багмут І. «Ієрархія лексем у польовій структурі», Укр. мова – 2010. № 4.
10. Історія української мови. Лексика і фразеологія: [монографія] / [ред. кол. В.М. Русанівський (відп. ред.), В.Л. Карпова, В.В. Німчук, І.П. Чепіга]. – К.: Наук. думка, 1983.
11. Ковтун А. Розвиток полісемії лексем з релігійним значенням, Українська мова, 2015 р., № 1.
12. Межжеріна Г. «Концепт поняття “вірність/невірність християнському вченню»: семантика давньоруських лексем XI-XIII ст.», Мовознавство, 2005 р., №5.

УДК 332.122:338.43

Економічні науки

ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Томашук І.В.

асистент кафедри аналізу та статистики

Вінницького національного аграрного університету

Розвиток агропромислового комплексу України супроводжується рядом гострих проблем, складність вирішення яких зумовлена чисельністю складових, які його формують, розгалуженою структурою, а також залежністю від функціонування інших ринків. При цьому адміністративні та економічні інструменти їх регулювання, які використовуються на практиці, є часто не обґрунтованими і суперечливими.

Забезпечення продовольчої безпеки і підвищення рівня рентабельності сільськогосподарського виробництва будь-якої країни світу залежать від наявності та ефективного використання аграрного ресурсного потенціалу, але існує ряд факторів, які негативно впливають на розвиток вітчизняного агропродовольчого ринку. Такими факторами є низькоефективне сільськогосподарське виробництво, високий рівень зношення основних фондів підприємств АПК, низький рівень розвитку постачальницької, торговельно – збутової, фінансово – кредитної та інформаційної структури ринку.

Такий широкий перелік проблем сучасного стану вітчизняного агровиробництва вимагає також удосконалення діючих та розробки більш досконалих організаційно – економічних та нормативно – правових механізмів управління процесами відтворення в АПК, спроможних забезпечити його збалансований розвиток.

Покращення ситуації у аграрній сфері можливе лише за умови розумного державного втручання.

Формування ефективного аграрного виробництва в рамках національної економіки вимагає вирішення низки численних взаємопов'язаних завдань впливу держави на характер відтворення в АПК, створення балансу взаємовідносин між стихійним ринком та механізмами регулювання аграрних відносин на національному рівні.

На часі сільське господарство потребує нового погляду держави на своє існування. Згідно концепції розвитку сільських територій до 2020 року, передбачено підтримку сільського розвитку за рахунок саме створення сільськогосподарських кооперативів, розвитку різноманітних економічних моделей сільськогосподарських об'єднань, поліпшення якості життя й економічного благополуччя людей, що мешкають на сільській території, створення передумов для розширеного відтворення відповідного укладу, що дасть змогу забезпечити продовольчу безпеку держави в умовах світового розподілу праці [3].

Звичайно, ефективний розвиток сільських територій не можливий без підтримки державних важелів. Розглядаючи управління та управлінські відносини в Україні потрібно зауважити, що за роки незалежності підтримці та реалізації існуючого потенціалу сільських територій не було приділено достатньої уваги.

Практично допущено безліч помилок, що спричинили його скорочення та зниження потенційних можливостей. Усю вину за це можна сміливо покласти на державні методи управління, тому що очевидними є втрачені можливості, що могли призвести до покращення стану сільських територій, налагодження дієвих механізмів їх сталого та багатофункціонального розвитку [6].

Розглянемо європейський погляд на державну підтримку аграрного виробництва, де вважається, що допомога держави негативно позначається на ефективності використання ресурсів, перешкоджає вільній конкуренції та становить загрозу для єдності ринку Євросоюзу. Підтримка часто зменшує ініціативність підприємців, дає можливість слабшим фірмам протриматися за рахунок сильніших, створює антагоністичний клімат між державами – членами ЄС [2].

Так, з такою думкою можна цілком погодитись, але при умові некорумпованого суспільства. На жаль, Україна відноситься до країн з найнижчим рівнем державної підтримки у аграрному секторі з розрахунку на 1 га ріллі. Крім того, глибока політична та економічна криза, воєнні дії, нестабільна, не прогнозована та непрозора державна політика, незахищеність прав кредиторів та землевласників, неефективність реформ, пов'язаних із оподаткуванням і використанням землі, недостатнє фінансування сільського господарства та інші чинники об'єктивно не сприяють залученню зовнішнього фінансування. Як наслідок, надходження іноземних інвестицій у вітчизняний аграрний сектор також обмежене [1]. Така ситуація в аграрній сфері не покращує економічне становище сільських територій. Крім того існує ряд перешкод, які також мають негативний вплив на розвиток сільських територій (рис.1).

Розвиток сільських територій прямо пов'язаний з розвитком сільського господарства. Хоча у дану взаємозалежність потрібно вносити зміни і розглядати це питання під іншим кутом. Безумовно сільське господарство на сьогодні є одним із центральних сегментів економіки України. Саме від нього значною мірою залежить розвиток країни та рівень життя населення. Відповідно виникає необхідність постійної державної підтримки даної галузі, адже місією аграрного сектору є забезпечення продовольчої безпеки країни, виведення України в число найбільш розвинених в аграрному відношенні країн світу та створення економічної бази для підвищення добробуту сільських жителів та розвитку сільських територій.

Ця важлива місія може бути виконана лише за умови розширеного відтворення у сільськогосподарському виробництві. Однак, нині село, поступово деградує, виступає донором інших галузей економіки та міст країни – через відтік капіталу з села щорічно вимивається понад 60 млрд. грн. [5].

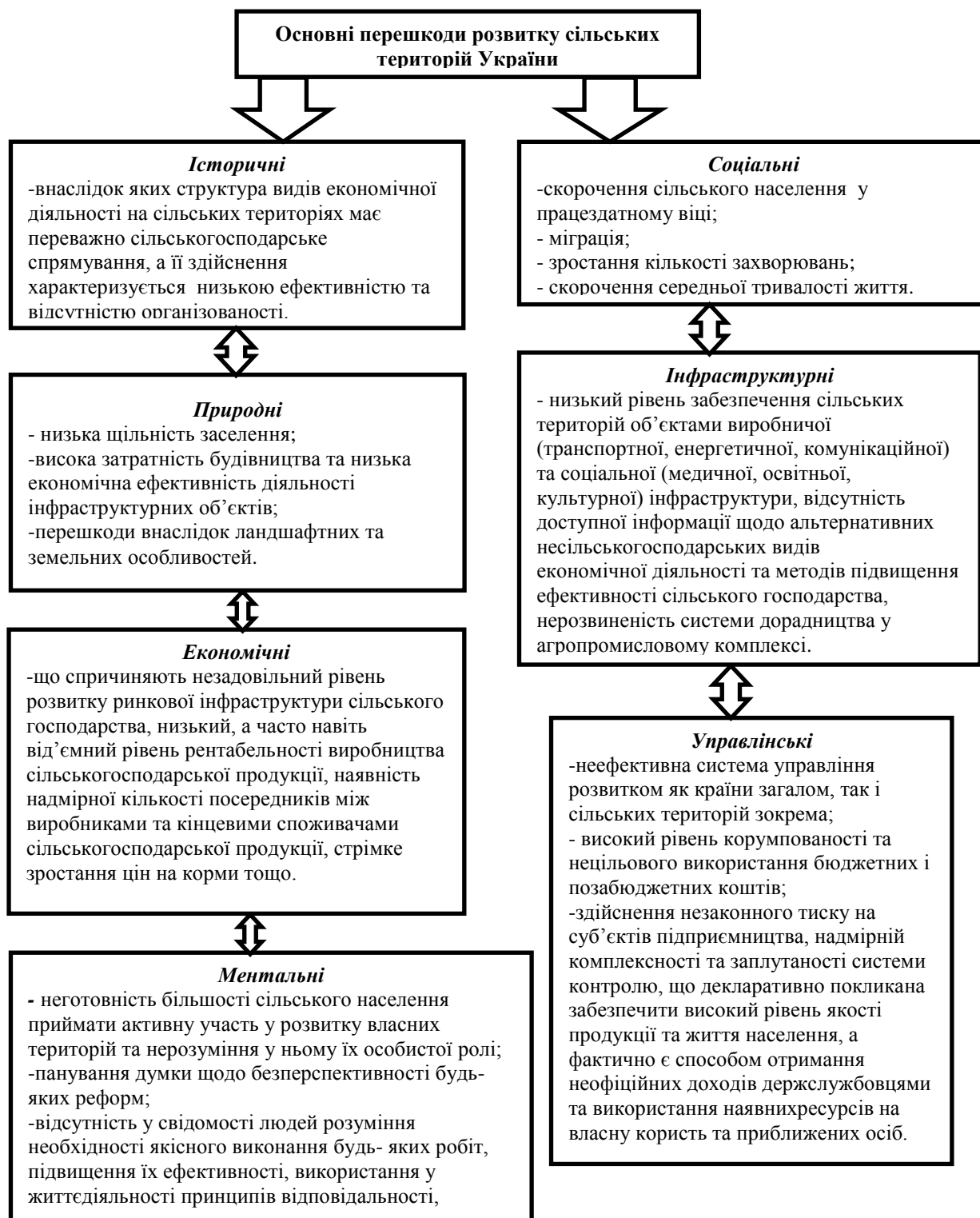

Рис. 1. Основні перешкоди розвитку сільських територій України

Сформовано автором на основі джерела [6].

Особливими умовами розв'язання найбільш вагомих проблем розвитку сільських територій нашої держави є:

- формування конкурентних ринкових відносин на селі, які сприятимуть кращому задоволенню потреб сільського населення і суспільства в цілому;
- підвищення якості товарів, робіт, послуг, що забезпечить задоволення потреб сільського населення;
- розвиток малого бізнесу на селі, що сприятиме підвищенню якості товарів, робіт, послуг і культури обслуговування;
- залучення особистих коштів сільського населення на розвиток виробництва;
- створення додаткових робочих місць на селі, скорочення рівня безробіття;
- сприяння розвитку різних видів ремесл в тому числі агротуризму;
- активізація впровадження інноваційних технологій та розробок науково-технічного прогресу [4, с. 103].

Отже, ефективне ведення сільського господарства залишається запорукою соціально-економічного розвитку сільських територій.

Державна підтримка є невід'ємною складовою та повинна охоплювати більш ширше коло проблемних питань розвитку сільських територій.

Література:

1. Борисова Л. П. Проблеми та перспективи розвитку аграрного сектора України / Л.П. Борисова, В.С. Ковальчук// Підприємництво та фінансова система: національні особливості та світові тенденції: збірник тез наукових робіт учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 17–18 березня 2017 р.) / ГО «Центр економічних досліджень та розвитку». – О. : ЦЕДР, 2017. – С. 23–27.
2. Державна допомога виробникам в Україні: реформування відповідно до норм СОТ та ЄС / [за ред. С. Касьянова]. – К.: Нора–Друк, 2004. – 86 с.
3. Калетнік Г. Стратегіко-інституційні засади ефективності використання потенціалу аграрного сектору економіки / Г. Калетнік // Економіка. Фінанси.

Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2015. – № 1. – С. 5–9. –
Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2015_1_3.

4. Кириченко О. Стратегія розвитку малого та середнього бізнесу в Україні / О. Кириченко // Актуал. проблеми економіки. – 2008. – № 1(79). – С. 103-118.

5. Куць Т. Фінансове забезпечення розвитку сільського господарства України / Т.Куць// Молодий вчений. – 2014, листопад. – [Електронний ресурс].
Режим доступу: [file:///C:/Users/Adm/Downloads/molv_2014_11\(14\)__15.pdf](file:///C:/Users/Adm/Downloads/molv_2014_11(14)__15.pdf)

6. Розвиток сільських територій в системі євроінтеграційних пріоритетів України : [монографія] / НАН України. Ін-т регіональних досліджень; наук. ред. В. В. Борщевський. – (Серія “Проблеми регіонального розвитку”). – Львів, 2012. – 216 с.

Юридичні науки

ДО ПИТАННЯ ПРО ІНФОРМАЦІЮ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ ЯК
ПРАВОВУ КАТЕГОРІЮ

Узунова О.В.,

к.ю.н., доцент

Роціна Г.О.,

магістрант юридичного факультету

Запорізький національний університет

м. Запоріжжя, Україна

Сьогодні активно розвиваються суспільні інформаційні відносини, особливо з удосконаленням техніки та технологій збирання, обробки, зберігання та передавання інформації. Проблеми вдосконалення правового регулювання відносин, що виникають з приводу доступу до інформації, пов'язані не лише з розвитком демократичних перетворень у державі та активністю вітчизняних і закордонних громадсько-політичних інституцій у дослідженні зазначеної проблематики, а й із конкретними вадами чинних норм

вітчизняного права [1, с. 142]. Актуальною є проблема відсутності системного підходу до принципів і підстав обмеження доступу до інформації, повноважень відповідних суб'єктів щодо встановлення процедури (зокрема, умов та строків) такого обмеження, що викликає необхідність систематизації у вітчизняному праві виключних випадків обмеження права на доступ громадян до інформації, передбачених Конституцією України.

Інформація з обмеженим доступом як правовий феномен у вітчизняній інформаційній доктрині є відносно новою проблемою і ще не розробленою достатньою мірою. Різні аспекти цієї складної та багатобічної проблеми розглядалися такими вченими, як І.В. Арістова, К.І. Беляков, В.М. Брижко, В.Д. Гавловський, Р.А. Калюжний, Б.А. Кормич, О.О. Кулініч, А.І. Марущак, О.В. Соснін, О.О. Тихомиров, М.Я. Швець, а також багатьма зарубіжними дослідниками. Разом із тим, слід зазначати, що неоднозначне розуміння базових понять, які використовуються у висвітленні цієї проблематики, а також необхідність формування консенсуального категорійно-понятійного апарату і обумовило предмет публікації – визначення інформації з обмеженим доступом як правової категорії.

Інформація стає воістину новим джерелом енергетики людського буття – таким ресурсом, який найтіснішим чином пов'язаний із самим суспільством та його окремими складовими. Інформація – невичерпне джерело пізнання і зміни навколишнього світу. Інформаційні відносини відносно самостійні, складаються незалежно від волі і свідомості окремих індивідів, відповідають певного історичного етапу в розвитку специфічних засобів виробництва – засобів реєстрації, передачі та зберігання інформації. Тому вони надають до певної міри визначальний вплив на інші громадські відносини.

Інформацію як правову категорію характеризують: 1) фізична невідчужуваність – інформацію неможливо відокремити від її матеріального носія; 2) відособленість – інформація у вигляді знаків і символів використовується для включення її в цивільний обіг, відокремлюючи від її виробника та існуючи окремо; 3) двоєдність інформації і носія – це властивість

проявляється в тому, що інформація – це річ, яка існує на матеріальному носіїві і таким чином набуває відчутної форми; 4) розповсюджуваність (тиражованою). Зазначена властивість має вираз в тому, що інформація не змінює свого змісту при наявності дійсної можливості поширення необмеженого числа примірників її носіїв; 5) документ є організаційною формою інформації; 6) екземплярність – інформація існує на окремому матеріальному носії, звідси і з'явився облік кількості примірників відомостей через облік числа носіїв [2, с. 49-51].

Значення інформації для суб'єкта було визначено через наявність цінності в силу її дійсної та потенційної невідомості третім особам. З цією тезою дійсно можна погодитися в повній мірі стосовно інформації з обмеженим доступом, оскільки якщо ця ознака у запропонованій інтерпретації буде відсутньою, інформація перестане бути інформацією з обмеженим доступом. Отже, цінність інформації – це ступінь її важливості, необхідності для прийняття інформаційних рішень.

Визначення цінності інформації – суб'єктивний процес, і в більшості випадків не існує об'єктивних критеріїв з приводу визначення цінності конкретних видів інформації при прийнятті ключових інформаційних рішень. Цінність є не природною, а придбаною властивістю інформації.

Потрібно чітко відмежовувати оцінку будь-яку інформацію з правової позиції і правову інформацію як один з її спеціальних видів – тобто відомості (повідомлення, дані) про факти, події, предмети, осіб, явища, що протікають в правовій сфері й містяться в правових джерелах, використовуваних для вирішення завдань правотворчої, правозастосовчої та правоохоронної діяльності, захисту прав і свобод особистості.

Інформація може бути об'єктом публічних, цивільних та інших правових відносин. Вона може вільно використовуватися будь-якою особою і передаватися однією особою іншій особі, якщо законами не встановлено інші вимоги до порядку її надання або розповсюдження. У випадках, коли інформація стає особливим об'єктом цивільних прав такі відомості повинні мати комерційну цінність. Зокрема, у підприємницької діяльності така

інформація придбає досить велику цінність і в деяких ситуаціях може стати товаром, залишаючись нематеріальним об'єктом.

У цілому визначаються два критерії поділу інформації: 1) в залежності від категорії доступу до неї поділяється на загальнодоступну інформацію, а також на інформацію обмеженого доступу; 2) в залежності від порядку її надання або поширення поділяється на чотири види: а) інформацію, вільно поширювану; б) інформацію, надану за згодою осіб, що беруть участь в відповідних відносинах; в) інформацію, яка в відповідно до законів підлягає надання чи наступне поширення інформації; г) інформацію, поширення якої в Україні обмежується або забороняється [3, с. 3-4].

Право на доступ до інформації гарантується такими основними міжнародними документами, як «Загальна декларація прав людини» (стаття 19), «Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод» (стаття 10), «Міжнародний пакт про громадянські і політичні права» (статті 18, 19) та ін.

Разом із тим, з метою захисту основ конституційного ладу, моральності, здоров'я, прав і законних інтересів інших осіб, забезпечення оборони країни і безпеки держави передбачено обмеження доступу до інформації. Ці обмеження встановлюються законами України.

Л.К. Терещенко був виділений правовий режим інформації, характеризується за наступними ознаками: 1) правовий режим інформації є характеристикою інформації як об'єкта правовідносин, яка витікає з її нематеріального характеру; 2) бажаний соціальний ефект є метою встановлення правового режиму інформації; 3) з метою досягнення поставленої мети встановлюються правила, в яких є зміст правового режиму інформації; 4) правила, що регулюють правовідносини в інформаційній сфері, обов'язкові для всіх фізичних та юридичних осіб, так як встановлені або санкціоновані державою; 5) дані правила є системою, що поєднує в собі в різному співвідношенні зобов'язування і заборони, дозволи, а також пільги [4, с. 17]. За нашою думкою, Л.К. Терещенко приходиться до абсолютно точного висновку про те, що режим відкритої інформації є загальним правовим режимом

інформації. Адже дійсно загальний правовий режим інформації характеризується такими рисами як відкритість, доступністю інформації для фізичних і юридичних осіб. Тільки законом встановлюються винятки із загального режиму інформації. Діє презумпція відкритості інформації. Конституційні права інших осіб закріплюються в встановлених спеціальних режимах інформації, що визначають межі дії загального правового режиму інформації та, відповідно, її відкритості та доступності.

Встановлення спеціального порядку реалізації доступу до окремих видів інформації не означає його обмеження, в тому числі в тих випадках, коли цією інформацією володіють комерційні структури, однак це не скасовує дію загального правового режиму інформації.

Таким чином, правовий механізм регуляції загальнодоступних персональних даних в частині їх використання для цілей, відмінних від тих, для яких вони були оприлюднені, потребує подальшого доопрацювання.

Зміни, яких потребує інформаційне законодавство України, повинні базуватися на результатах фундаментальних наукових досліджень відповідних суспільних відносин, що складаються в Україні. Пропозиції з приводу вдосконалення законодавства щодо інформації з обмеженим доступом, посилення гарантій прав і свобод громадян в сфері обігу і захисту персональних даних, повинні відповідати досвіду правового регулювання аналогічних відносин в країнах Європейського Союзу [5].

Тож режим заборони використання інформації має поширюватися на інформацію, яка є об'єктом інтелектуальної власності та належить володільцю на підставі виключного права, і полягає у забороні протиправного використання цієї інформації без надання згоди володільця у порядку, встановленому законодавством.

Правовий режим інформації є характеристикою інформації як об'єкта правовідносин і вводить нормативним правовим актом. Правовий режим інформації з обмеженим доступом покликаний охороняти відомості, вільний обіг яких може порушити права та інтереси держави, суспільства та окремої

особи, а також забезпечити інформаційну незалежність суб'єктів приватного права у відносинах із державою і між собою, узгодити публічну потребу у свободі циркуляції інформації та праві особистості на закриття інформацію і збереження таємниць.

Література:

1. Тихомиров О.О. Забезпечення інформаційної безпеки як функція сучасної держави: монографія / О.О. Тихомиров; заг. ред. Р.А. Калюжний. – К.: Центр навч.-наук. та наук.-практ. вид. НА СБ України, 2014. – 196 с.
2. Копылов В.А. Информационное право: учебник / В.А. Копылов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. Юрист, 2002. – 512 с.
3. Попова Н.Н. К вопросу о правовом режиме информации / Н.Н. Попова // Современный юрист. – 2015. – № 2. – С. 3-4.
4. Терещенко Л.К. Правовой режим информации: автореф. дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.14 / Л.К. Терещенко; Институт законодательства и сравнительного правоведения. – М., 2011. – 54 с.
5. Сопілко І.М. Міжнародно-правовий досвід захисту персональних даних: напрямки вдосконалення для України / І.М. Сопілко // Юридичний вісник. – 2014. – № 4 (33). – С. 70-75.

УДК 004

Інформаційні технології

РИЗИКОВИЙ ПІДХІД В КОНТЕКСТІ ОЦІНЮВАННЯ ЗАГРОЗ ВЕБ БЕЗПЕКИ

Щербань В.С.,

студент Навчально-наукового інституту інформаційної безпеки

Національної академії Служби безпеки України

м. Київ, Україна

Поняття ризику має достатню кількість інтерпретацій, деякі з яких представляють безпосередній інтерес в рамках проблематики моделювання

загроз веб-додаткам на протязі їх життєвого циклу. Зокрема, згідно [1,3] ризик інформаційної безпеки — це комбінація імовірності загрози та її наслідків (збитків). Крім того, превалує така загальна характеристика як невизначеність, що представляє інтерес при обранні “інструментарію” оцінювання ризику.

Невизначеність доцільно розглядати, перш за все, як неповноту та неточність інформації щодо намірів потенційного порушника (моделі порушника) безпеки веб-додатків, виходячи з їх цільового призначення, особливостей технологічної реалізації та адміністрування. В свою чергу, ризиком можна вважати невизначеність, потенційні та реальні можливості у порушенні веб-безпеки (імовірність, час та складність атак на веб-додатки), а також збитки у випадку реалізації загроз (атак).

Загалом, питання ризиків інформаційної безпеки висвітлені у багатьох джерелах, наприклад [1-5], однак незважаючи на це представляють теоретичний і практичний інтерес узагальнення та визначення ефективних підходів до моделювання загроз веб-безпеки.

Наприклад, відомі декілька світових і вітчизняних стандартів та підходів до оцінки ризиків інформаційної безпеки, насамперед: Factor Analysis of Information Risk (FAIR); IS RISK ASSESSMENT MEASUREMENT; NIST Special Publication 800-30 Risk Management Guide for Information Technology Systems; Operationally Critical Threat, Asset, and Vulnerability Evaluation (OCTAVE); методичні рекомендації та методики оцінки ризиків оприлюднені листом НБУ від 03.03.2011 N 24-112/365. Однак, звісно, в них не зосереджено увагу на теоретичному підґрунті обраних рішень та особливостях методів аналізу та оцінювання загроз веб-безпеки (наприклад, White/Black/Grey Box-тестування).

Вочевидь, що ризик веб-безпеки (як і інформаційної безпеки у цілому) доцільно розглядати у розрізі причин та наслідків порушення штатних режимів роботи веб-додатків. Оскільки основною метою аналізу та оцінювання ризиків є застосування адекватних заходів впливу, спрямованих на мінімізацію ризику як з точки зору застосування визначених заходів захисту, так і мінімізації

наслідків (збитків) на етапах попередження та в умовах реалізації загроз. Тобто можна говорити про оцінку стану попередження загроз (уникнення ризику), а також оцінювання процесів виявлення та реагування на інциденти порушення веб-безпеки — управління ризиками на протязі життєвого циклу веб-додатків: аналіз, оцінювання, обробка, зменшення, прийняття та передачу ризику.

Зменшення ризику означає необхідність застосування додаткових заходів захисту та оцінювання їх ефективності. Прийняття ризику — це усвідомлення прийнятності можливих збитків, перенесення — це перекладення наслідків можливих загроз на третю сторону, наприклад, страховика.

Ризики обраховуються для кожної атаки на веб-додаток з використанням кількісних та якісних шкал. При використанні якісних шкал числові значення замінюються на відповідні їм понятійні рівні. Кожному понятійному рівню повинен бути визначений інтервал кількісної шкали оцінювання. В свою чергу, межі кількісної оцінки можуть змінюватися в залежності від обраних методик оцінювання ризику.

Кількісну оцінку ризиків загроз веб-безпеки можна використовувати в умовах, коли наслідки їх реалізації мають скінчені кількісні виміри в грошах, відсотках, часі та інших еквівалентах. У цьому випадку можна говорити про економічну ефективність заходів захисту, включаючи процеси управління інформаційною безпекою.

На жаль не завжди є можливість кількісно оцінити збитки від реалізації загроз веб-безпеки, наприклад, іміджеві втрати комерційних структур та державних установ. У цьому випадку використовуються якісні оцінки із запрошенням для експертів з відповідними компетентностями.

Література:

1. Архипов О.Є., Архіпова С.А. Концептуалізація моделей ризиків науково-технічний журнал «захист інформації, №4, 2011

2. Ризики інформаційної безпеки веб-додатків [Електроний ресурс] - Режим доступу: <http://it-ua.info/news/2016/03/15/riziki-nformacyno-bezpeki-veb-dodatkv.html>

3. FAIR Institute [Електроний ресурс]-Режим доступу: <http://www.fairinstitute.org/>

4. Information Risk Assessment Methodology [Електроний ресурс] - Режим доступу: <https://www.securityforum.org/tool/information-risk-assessment-methodology-iram2/>

5. ISO/IEC 27005 [Електроний ресурс] - Режим доступу: <https://exebit.files.wordpress.com/2013/11/iso-27005-2011-ru-v1.pdf>

УДК 33

Економічні науки

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ОСНОВІ
ПЕРЕВАГ МЕНЕДЖМЕНТУ

Юрченко К.О., Городня В.А.,

студенки факультету управління фінансами та бізнесу

науковий керівник Комарницька Г.О.,

к.е.н., доц. кафедри економіки та менеджменту

Львівський національний університет імені Івана Франка

м. Львів, Україна

Управління інноваційною діяльністю – один з напрямків стратегічного керування, здійснюваного на вищому рівні керівництва компанії. Основним вектором діяльності є визначення головних шляхів вдосконалення науково-технічної і виробничої діяльності фірми в таких областях: розробка і впровадження нової продукції (інноваційна діяльність); модернізація продукції; подальший розвиток виробництва традиційних видів продукції; зняття з виробництва застарілої продукції. Під інноваціями в широкому розумінні вбачають прибуткове використання нововведень у вигляді нових технологій, видів продукції та послуг, організаційно-технічних і соціально-економічних

рішень виробничого, фінансового, комерційного, адміністративного або іншого характеру. Задля використання всіх переваг управління інвестиційною діяльністю, слід відрізнити інновації від незначних видозмін у продуктах, товарах чи технологічних процесах, що залишають за собою непомітний вплив на основні параметри, властивості, вартість. Ефективність управління інноваційною діяльністю оцінюють через конкурентоздатність нової продукції, успішне представлення її на внутрішньому і зовнішньому ринках.

За сучасних умов орієнтації економіки України на підвищення конкурентоспроможності надзвичайно важливого значення набуває активізація інноваційної діяльності, оскільки без цього неможливим є здійснення прогресивних структурних зрушень у країні, суттєве оновлення реального сектора й загалом забезпечення сталого соціально-економічного розвитку держави. Вагоме значення для підвищення ефективності управлінської діяльності має комплекс заходів інноваційного менеджменту, що включає в себе сукупність економічних, мотиваційних, організаційних і правових засобів, методів і форм управління інноваційною діяльністю конкретного об'єкта управління з метою одержання найоптимальнішим шляхом економічних результатів цієї діяльності.

Використання переваг менеджменту в управлінні інноваційною діяльністю широко висвітлені в роботах таких вчених-економістів, як М.Мескон, М.Альберт, Ф.Хедоурі, Р.Фатхутдінов, С.Князь, В.Гладунський, Б.Никифорок, Б.Мізюк, Н.Бондарь, О.Васюхин, А.Голубєв, В.Подлесних та інші. Проте наукові праці цих вчених недостатнім чином розкривають переваги менеджменту в управлінні інноваційною діяльністю. У розвиток інноваційного менеджменту внесли свій вклад багато вітчизняних і зарубіжних авторів, в їх числі І.А. Белобжецькій, В.П. Суйц, Ю.А. Данилевський, А.С. Наринский, Н.Г. Гаджієв, А.Д. Шеремет та інші [1, с. 109].

Тривалий час об'єктом управління інноваційною діяльністю був процес доведення наукової ідеї або технічного винаходу до стадії практичного використання, що приносить дохід, а також прив'язані з цим процесом техніко-

економічні та інші зміни у соціальному середовищі. Інноваційний процес мав короткостроковий локальний характер і реалізувався завдяки знанням спеціалістів і керівників із залученням ресурсів і методів, сформованих для стабільних процесів. Проте, сучасні економічні умови, вимагають інтенсивної інноваційної діяльності, підвищення уваги до ефективності організації досліджень і розробок, організації нововведень на всіх стадіях життєвого циклу продукції, зниження інноваційних ризиків, скорочення термінів упровадження інновацій [1, с. 117-118].

Економічна категорія “інновація” означає нововведення, тобто реалізований на ринку результат діяльності по створенню нового продукту або нової технології. Великого значення набуває механізм управління створенням і впровадженням інновацій на ринку, тобто інноваційний менеджмент [2, с. 111].

Інноваційний менеджмент - один з напрямків стратегічного керування, що здійснюється на вищому рівні організації, що визначає основні шляхи науково-технічної й управлінської діяльності.

Опанування механізму управління інноваційними процесами є передумовою суттєвих радикальних рішень у сфері господарського, політичного і в цілому суспільного життя нашої держави. Управління інноваційною діяльністю – невід’ємна складова функціонування сучасного підприємства, що охоплює планування, організацію та стимулювання такої діяльності, реалізацію інноваційних процесів, розрахованих на здобуття конкурентних переваг і зміцнення ринкових позицій підприємства [3, с. 85-86]. Для успішного керування інноваційною діяльністю необхідно ретельне вивчення інновацій та застосування на практиці переваг інноваційного менеджменту. До них відносять наступні:

- впорядкована система механізмів, документів, політик та процедур , яка дозволяє кожній організації структурувати свою роботу, щоб забезпечити доступ до необхідної інформації для своєчасного прийняття рішень її керівництвом;

- використання професійних стандартів фінансового управління, які відповідають кращим міжнародним практикам;
- нові технології організації виробництва та управлінської діяльності (дають переваги у витратах, продуктивності, якості);
- розширення меж застосування управлінської діяльності;
- упровадження нових видів виробництв, що реалізують інноваційний потенціал базової інновації, а саме дають змогу поширювати і вдосконалювати базові покоління техніки, створювати нові моделі машин і матеріалів, поліпшувати параметри продукції, що випускається;

Велике значення для підвищення ефективності інновацій має комплекс використання таких принципів інноваційного менеджменту, як:

- створення атмосфери творчості, стимулюючої пошук і освоєння нових ідей;
- націленість усієї інноваційної діяльності на потреби ринку;
- визначення пріоритетних напрямів інноваційних змін, виходячи з цілей і завдань фірми;
- скорочення кількості рівнів в управлінській структурі з метою прискорення процесу;
- прийняття рішень у системі “дослідження – виробництво – збут”.

Керівництво підприємства має завжди аналізувати, який вид інноваційної діяльності принесе більшу вигоду. Для цього слід враховувати різні обставини: гостроту конкурентної боротьби, ресурсні можливості і конкурентні позиції тощо [4, с. 15-16].

У наш час інновації охоплюють усі сфери людської діяльності, радикально впливають на процес господарювання, змінюють соціально-економічні відносини в суспільстві. Інноваційний менеджмент у загальному вигляді — це складний механізм дії керуючої системи, яка створює для

інноваційного процесу та інноваційної діяльності сприятливі умови й можливості для розвитку і досягнення ефективного результату. Інноваційне управління створює умови як виживання, так і зростання господарських організацій, формування наукомістких галузей, що ведуть до корінних змін асортименту товарних ринків, зростання продуктивності праці, конкурентоспроможності підприємств, держави. Отже, інноваційні процеси охоплюють усі зміни, що відбуваються внаслідок людської діяльності. Інновації – це інструмент впливу на соціально-економічний процес розвитку суспільства. Тому інноваціями необхідно управляти. Цей процес управління називається інноваційним менеджментом.

Література:

1. Захарченко В. І., Корсікова Н. М., Меркулов М. М. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки. Навч. посіб. - К.: Центр учбової літератури, 2014. - 448 с.
2. Йохна М.А., Стадник В.В. Економіка і організація інноваційної діяльності: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2015. – 400 с. (Альма – матер)
3. Михайлова Л.І., Гуторов О.І., Турчіна С.Г., Шарко І.О. М 69 Інноваційний менеджмент : навч. посібник / Л.І. Михайлова, О.І. Гуторов, С.Г. Турчіна, І.О. Шарко. – Вид. 2-ге, доп. – Київ: Центр учбової літератури, 2013. – 234 с
4. Скамай Л. Ризики в інноваційному підприємстві / Л. Скамай // Ризик. — 2012. — № 5-6. – С. 115.

УДК 614

Медичні науки

ПРЕВЕНТИВНІ ДІЇ ЗАБРУДНЕННЯ ПОВІТРЯ РОБОЧОЇ ЗОНИ

Юрченко К.О., Городня В.А.,

студенки факультету управління фінансами та бізнесу

науковий керівник Бардін О.І.,

ст. викладач кафедри безпеки життєдіяльності

Львівський національний університет імені Івана Франка

м. Львів, Україна

Оточуюче нас повітря (атмосфера) є найважливішим фактором забезпечення життєдіяльності. В природних умовах повітря, як правило, не забруднене шкідливими речовинами і здоров'ю людини не загрожує. Тільки з того часу, коли людина почала використовувати в своїй діяльності небезпечні для її організму речовини, з'явилася загроза її життю. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВОЗ) зазначає: «Забруднення повітря має місце в такому випадку, коли забруднююча повітря речовина або декілька речовин присутні в атмосфері в такій кількості і протягом такого часу, що спричиняють шкоду або можуть сприяти шкоді людям, тваринам, рослинам та майну, або можуть привести до погіршення здоров'я людини або стану майна, які не піддаються обліку» [1, с. 115-117]. Для створення здорових і безпечних умов праці потрібно мати гігієнічне нормування шкідливих речовин, надійні способи визначення їх концентрацій у повітрі і сучасне технічне та організаційне забезпечення їх знешкодження.

Одним з істотних негативних факторів повітря робочої зони підприємств з механічної обробки твердих матеріалів (деревини, зернових культур, металу і та інших) є присутність пилу у вигляді аерозолі або аерогелю у виробничих приміщеннях. Поряд з утворенням пилу, як наслідок технологічних процесів, у повітрі робочої зони може бути присутній і пил природного походження та промисловий, що утворюється від викидів виробничих підприємств. Наслідком присутності у повітрі робочої зони пилу є шкідливий та небезпечний вплив на стан здоров'я працівників, економічні втрати (завчасне зношення та пошкодження технологічного обладнання, пожежі, вибухи і т.д.) та забруднення навколишнього середовища[2, с. 64].

Розглядаючи дію пилу на організм людини можна виділити наступний вплив: дія пилу на шкіру та слизові оболонки, яка проявляється у закупорці вивідних проток сальних і потових залоз, розвитку мацерації шкіри, слизових оболонок, виникненню піодермій, алергії, а також ліпотропні складові пилу можуть всмоктуватись, викликаючи загальнотоксичну дію. Забруднюючи одягу, пил знижує її вентиляючу, паропровідну функцію, що негативно

впливає на теплообміни та дихання шкіри. Дія пилу на дихальну систему розвиває: алергенні захворювання (хронічний бронхіт, риніт, трахеїт), аспергільоз, що розвинувся внаслідок занесення в легені разом із пилом спор різних грибів, інфекційні захворювання (туберкульоз), пневмоконізи (силікози, які спричиняються оксидом кремнію; сидерози – залізним пилом), рак легень (при дії хромового пилу) [3, с. 334-335]. Таким чином, підтримання чистоти повітря виробничих приміщень промислових підприємств має велике значення за санітарно-гігієнічними, технологічними, екологічними та економічними факторами.

Існують різні способи та заходи, що призначені для підтримання чистоти повітря виробничих приміщень відповідно до вимог санітарних норм і правил. Всі вони зводяться до конкретних заходів:

- вилучення шкідливих речовин в технологічних процесах, заміна шкідливих речовин менш шкідливими;
- удосконалення технологічних процесів та устаткування;
- автоматизація і дистанційне управління технологічними процесами та обладнанням, що виключає безпосередній контакт працюючих з шкідливими речовинами;
- герметизація виробничого устаткування, локалізація шкідливих виділень за рахунок місцевої вентиляції;
- нормальне функціонування систем опалення, загально обмінної вентиляції, кондиціонування повітря, очистки викидів в атмосферу;
- попередні та періодичні медичні огляди робітників, які працюють в шкідливих умовах;
- контроль за вмістом шкідливих речовин в повітрі робочої зони;
- використання засобів індивідуального захисту [3, с. 212-213].

Для створення нормальних умов виробничої діяльності необхідно забезпечити не лише комфортні метеорологічні умови, а й необхідну чистоту повітря. Внаслідок виробничої діяльності у повітряне середовище приміщень

можуть надходити різноманітні шкідливі речовини, що використовуються в технологічних процесах.

Шкідливі речовини можуть проникати в організм людини через органи дихання, органи травлення, а також шкіру та слизові оболонки. Зауважимо, що основним шляхом надходження промислових шкідливих речовин в організм людини є дихальні шляхи. Завдяки величезній всмоктувальній поверхні легенів утворюються сприятливі умови для потрапляння шкідливих речовин у кров.

Шкідливі речовини, що потрапили в організм можуть викликати отруєння (гострі чи хронічні). Ступінь отруєння залежить від токсичності речовини, її кількості, часу дії, шляху проникнення, метеорологічних умов, індивідуальних особливостей організму. Гострі отруєння виникають в результаті одноразової дії великих доз шкідливих речовин (чадний газ, метан, сірководень) [4, с. 115-117].

В сучасному технологічному обладнанні застосовується безліч речовин, які можуть потрапляти в повітря, і становити небезпеку здоров'ю людей. Для визначення небезпечності медики досліджують вплив цих речовин на організм людини і встановлюють безпечні для людини концентрації та дози, які можуть потрапити різними шляхами в організм людини. На промислових підприємствах повітря робочої зони може забруднюватися шкідливими речовинами, які утворюються в результаті технологічного процесу, або містяться в сировині, продуктах та напівпродуктах і відходах виробництва. Ці речовини потрапляють у повітря у вигляді пилу, газів або пари і діють негативно на організм людини. В залежності від їх токсичності та концентрації в повітрі можуть бути причиною хронічних отруєнь або професійних захворювань.

Література:

1. Пістун І. Охорона праці: Практикум/ Ігор Пістун, Юрій Кіт, Андрій Березовецький,. - Суми: Університетська книга, 2014. - 205 с.
2. Геврик Є. Охорона праці: Навчальний посібник/ Є.О. Геврик,. - К.: Ельга: Ніка-Центр, 2015.

3. Катренко Л. Охорона праці: Навчальний посібник/ Любов Катренко, Ігор Пістун, Юрій Кіт. - 2-ге вид., стер.. - Суми: Університетська книга, 2015. - 495 с.

4. Ярошевська В. М. Охорона праці в галузі: Навчальний посібник/ В. М. Ярошевська, В. Й. Чабан; М-во науки і освіти України, Український держ. ун-т водного господарства та природокористування.- Київ: ВД "Професіонал, 2011. - 286 с.

